

TOIMINTAKERTOMUS 2004

SUOMEN UNESCO-TOIMIKUNTA

UNESCO

YK:n kasvatusta, tiede- ja kulttuurijärjestö Unesco (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) perustettiin vuonna 1945. Perussääntönsä mukaisesti sen tehtävänä on "myötävaikuttaa rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseen edistämällä kansojen välistä yhteistyötä kasvatuksen, tieteen ja kulttuurin avulla". Unesco on yksi YK:n erityisjärjestöistä. Erityisjärjestöt ovat itsenäisiä kansainvälisiä järjestöjä, joilla on omat jäsenvaltionsa, omat päätösvaltaiset ja toimeenpanevat elimensä sekä oma budjettinsa. Unescon peruskirjan allekirjoitti vuonna 1946 yhteensä kaksikymmentä valtiota. Järjestöön kuuluu 190 jäsenmaata.

Unescon toimialat ovat kasvatusta, luonnontieteet, humanistiset ja yhteiskuntatieteet, kulttuuri (johon lukeutuu myös maailman kulttuuri- ja luonnonperintö) sekä viestintä mukaan lukien kirjastot, arkistotoimi ja informatiikka. Unescon päämaja sijaitsee Pariisissa. Järjestön kotisivun osoite on <http://www.unesco.org>.

Unescon kauden 2004 –2005 ohjelman ensisijaiset toimialaiset prioriteetit ovat YK:n vuosituhatjulistuksen toteuttamisen kannalta merkittävä Koulutus kaikille -prosessi (Education for All, EFA), tieteen ja teknologian eettiset ulottuvuudet, kulttuuridiversiteetti ja kulttuurien välien dialogi sekä pääsy tietoon.

Unesco oli ensimmäinen kansainvälisen sivistisyhteistyön järjestö, joka avautui Suomelle toisen maailmansodan jälkeen. Suomi liittyi Unescoon kymmenen vuotta järjestön perustamisen jälkeen vuonna 1956, jolloin jo muun muassa kaikki muut Pohjoismaat olivat jäseniä. Silloinen Suomen Lontoon-suurlähettiläs Sakari Tuomioja talletti Ison-Britannian ulkoministeriön hyväksymisasiakirjat ja allekirjoitti Unescon perussäännön lokakuun 10. päivänä 1956. Liittyminen tapahtui Lontoossa YK:n peruskirjan mukaisesti. Vuotta aikaisemmin Suomi oli hyväksytty Yhdistyneiden kansakuntien jäseneksi. Unescon ja jäsenmaiden välisinä yhteistoiminta-eliminä toimivat suurimmassa osassa jäsenmaita kansalliset Unesco-toimikunnat.

Kansalliset toimikunnat ovat Unescon erityispiirre YK-järjestelmässä. Unesco on ainoa YK-järjestö, jolla on kansallisten toimikuntien muodostama verkosto tukena. Ne luovat ainutlaatuisen globaalin verkoston järjestön ja jäsenmaiden välille. Useimmilla jäsenmailla on lisäksi pysyvä edustusto Unescossa. Myös edustustot toimivat linkkinä Unescon ja jäsenmaiden välillä.

Heti Suomen liittymisen jälkeen asetettiin opetusministeriön alaisuuteen Suomen Unesco-toimikunta, jonka tehtävänä on avustaa valtioneuvostoa Unescon toimintaan liittyvien kysymysten valmistelussa ja hoidossa. Toimikunnan jäsenet edustavat järjestön eri toimialoja ja sen kautta saatetaan koulutus-, tiede-, kulttuuri- ja viestintäalan suomalaiset asiantuntijat Unescon maailmanlaajuisten verkostojen yhteyteen. Toimikunnan tehtäviin kuuluu myös viestittää kuvaa suomalaisista opetus-, kulttuuri- ja viestintäaloista Unescolle ja sen kautta erityisesti järjestön jäsenmaille muissa maanosissa. Suomen Unesco-toimikunnan sihteeristötehtäviä hoidetaan virkatyönä opetusministeriön kansainvälisten asiain sihteeristössä.

Kannen kuvitus liittyy YK:n kansainväliseen orjuuden vastaisen taistelun ja orjuuden lakkauttamisen merkkivuoteen. Lisätietoja aiheesta on toimintakertomuksen sivulla 18.

Toimittaja: Mikko Cantell

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto	2		
2. Suomen Unesco-toimikunta	6		
3. Toiminta	7		
3.1. Kasvatus	7		
<i>Unesco-toimikunnan kasvatusyöryhmä</i>		<i>Ajankohtaista Suomesta ja maailmanperinnöstä</i>	
<i>Lukutaidon päivän seminaari 8–9.9.2004</i>		<i>Kulttuurinen moninaisuus – kohti kansainvälistä</i>	
<i>Aikuisopiskelijan viikko 19.–23.4.2004</i>		<i>yleissopimusta -seminaari 17.5.2004</i>	
<i>Koulutus kaikille -prosessi</i>		<i>ISEA2004 Helsingissä 14.–22.8.2004</i>	
<i>Kansallinen Koulutus kaikille – toimintasuunnitelma</i>		<i>Unesco Digital Arts Awards 20.8.2004</i>	
<i>Kansainvälisen kasvatuskonferenssin ICE:n 47. kokous</i>		<i>Haagin vuoden 1954 yleissopimuksen 50-</i>	
<i>Genevessä, 8.–11.9.2004</i>		<i>vuotisjuhlaseminaari 30.11.2004</i>	
<i>Learning for Work, Citizenship and Sustainability in</i>		<i>Kulttuuria ja kulttuurien välistä yhteistyötä, dosentti</i>	
<i>TVET, Bonn 25.–28.10.2004</i>		<i>Tuomo Melasuo, Rauhan ja konfliktitutkimuskeskus</i>	
<i>IIEP:n opintomatka Suomessa 20.–29.4.2004</i>		<i>TAPRI, Tampereen yliopisto, Unesco-toimikunnan</i>	
<i>Unesco ja OECD yhdessä laadukkaamman</i>		<i>yhteiskuntatieteellisen MOST-työryhmän puheenjohtaja</i>	
<i>korkeakoulutuksen asialla</i>		<i>ja Suomen edustaja hallitustenvälisessä MOST-byroossa</i>	
<i>Suomen Unescon ASP kouluverkko 2004</i>		<i>Alkuperäiskansojen vuosikymmen 1995–2004</i>	
<i>ASP, maailmanperintökasvatus/Tammi+;</i>		<i>Unesco and Indigenous Cultures -konferenssi, Tromssa,</i>	
<i>Unesco Great Volga River Route, Kazan 26.–29.10.2004</i>		<i>Norja, 29.9.–2.10.2004</i>	
<i>Filosofian päivä 18.11.2004</i>			
3.2. Tieteet	13	3.4. Viestintä	23
<i>Unescon tiedeohjelmat</i>		<i>Tietoyhteiskuntahuippukokous WSIS (World Summit on</i>	
<i>Unescon tiedeohjelmat -yhteispohjoismainen</i>		<i>the Information Society)</i>	
<i>seminaari Helsingissä 30.9.2004</i>		<i>Lehdistön vapauden päivä 3.5.2004</i>	
<i>MOST</i>		<i>Niukkuuden jakajat: IPDC ja IFAP, professori Ullamaija</i>	
<i>Bioetiikan normit ja tieteen etiikka</i>		<i>Kivikuru, Svenska social- och kommunalhögskolan vid</i>	
<i>Hallitustenvälinen bioetiikkakomitea IGBC</i>		<i>Helsingfors universitet</i>	
<i>Kansainvälinen bioetiikkakomitea IBC</i>			
<i>COMEST</i>			
<i>Perustiedeohjelma IBSB</i>			
<i>Kansainvälinen geotiedeohjelma IGCP</i>			
<i>Kansainvälinen vesiohjelma IHP</i>			
<i>Ihminen ja biosfääri -ohjelma MAB</i>			
<i>Hallitustenvälinen valtamerikommisio IOC</i>			
<i>IOC ja hyökyaalto katastrofi</i>			
3.3. Kulttuuri	18	4. Hyödyllistä tietoa Unescosta ja yhteyksiä	26
<i>Vuosi 2004: kansainvälinen orjuuden vastaisen taistelun</i>		<i>Unescon tilastoinstituutti UIS</i>	
<i>ja orjuuden lakkauttamisen merkkipäivä</i>		<i>Unescon Bureau for Public Information BPI</i>	
<i>Orjuus ennen ja nyt -seminaari ja näyttely</i>		<i>Unescon sihteeristö ja harjoittelu Unescossa</i>	
<i>kulttuurikeskus Caisassa 1.12.2004</i>		<i>Suomalaiset Unescossa</i>	
<i>Maailmanperintö ja orjuus</i>		<i>Pysyvä edustusto</i>	
		<i>Töihin Unescoon</i>	
		<i>Ajankohtaista ja tulevaa: vuosi 2005</i>	
		Liite: Valtioneuvoston asetus Suomen	
		Unesco-toimikunnasta 1262/2002	28
		Yhteystiedot	29
		Dokumentaatiokeskukset	30
		Unescon sihteeristön organisaatiokaavio	31

1. JOHDANTO

Suomen Unesco-toimikunta on keskittynyt erityisesti Unescon mandaattia koskevien YK:n vuosituhattavoitteiden (Millennium Development Goals, MDG) toimeenpanoon ja seurantaan eri politiikan aloilla. Unescon ohjelma ja vuoteen 2007 ulottuva keskipitkän aikavälin strategia vaikuttavat toimikunnan toimintaan myös kansallisella tasolla, samoin kuin Suomen yleinen YK-politiikka ja opetusministeriön eri strategioissa asettamat tavoitteet. Toimikunnan yhtenä tavoitteena on edistää poikkihallinnollista verkostoitumista ja johdonmukaisuuteen pyrkivää toimintakulttuuria. Toimikunta tukee laajojen asiakokonaisuuksien ja teemojen käsittelyä läpileikkaavasti korostaen eri järjestöjen välistä yhteistyötä.

Paitsi läpileikkaavina teemoina, joidenkin vuosituhattavoitteiden, kuten peruskoulumahdollisuuksien turvaaminen kaikille ja globaalin kumppanuuden luominen kehitykselle vaativat niin kansainvälisesti kuin kansallisestikin Unescon, niin kuin muidenkin YK-järjestöjen osalta, vastuun ottoa ja aktiivisia toimia. Tämä on heijastunut Unesco-toimikunnan toimintaan vuonna 2004. Muun muassa Koulutus kaikille -prosessi on ollut erityisen seurannan ja toiminnan kohteena.

Toimikunnan eräänä erityiskiinnostuksen kohteena on Suomen kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön tukeminen ja vaikuttavuuden seuraaminen Unescon toimialoilla. Tavoitteeksi on asetettu Suomen vapaaehtoisien tuen lisääminen Unescon eri ohjelmille viitaten mm. Suomen sitoumuksiin ja helmikuussa 2004 hyväksytyyn hallituksen kehityspoliittiseen ohjelmaan.

Koulutus kaikille -prosessin oheen painopisteiksi nousivat kestävä kehitys sen kaikkine ulottuvuuksineen (ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen); kulttuuridiversiteetti ja kulttuurien välinen vuoropuhelu sekä tietoyhteiskunnan kehittämiseen liittyvä Tietoyhteiskunnan huipukokouksen valmisteluprosessi.

Kertomusvuonna toimikunta järjesti mm. Suomen Akatemian kanssa Unescon tiedeohjelmia esitelleen yhteispohjoismaisen seminaarin, joka korosti eri ohjelmien monimuotoisuutta. Erityisesti perustiedeohjelman edelleen kehittä-

minen herätti kiinnostusta, joka johti jatkokeskusteluun kansainvälisellä tasolla.

Vuoden 2005 Unescon yleiskokouksen hyväksyttäväksi annettava yleissopimusluonnos kulttuurisesta moninaisuudesta valmisteltiin monin tavoin ja eri tasoilla vuonna 2004. Toimikunta järjesti osaltaan muun muassa kuulemistilaisuuden, jossa eri alojen asiantuntijat saatettiin yhteen.

Vuosi 2004 oli kansainvälinen orjuuden vastaisen taistelun ja orjuuden lakkauttamisen merkkipäivä. Unesco-toimikunta järjesti merkkipäivän johdosta seminaarin otsikolla "Orjuus ennen ja nyt". Teemaan liittyi lisäksi näyttely "*Lest we forget, the Triumph over Slavery*", joka oli esillä kulttuurikeskus Caisassa.

Unesco-toimikuntaa työllisti myös osallistuminen Unescon tulevan kaksivuotishjelman (2006–2007) ja hallintoneuvoston istuntojen eri asiakokonaisuuksien valmisteluun Suomen osalta. Toimikunta on lisäksi osallistunut mm. pohjoismaisiin puheenjohtaja- ja pääsihteerikokouksiin sekä Unescon pääjohtajan Sveitsissä pidettyyn Euroopan ja Pohjois-Amerikan alueen ohjelma- ja budjettikonsultaatioon. Unesco-toimikunta tukee vahvasti Unescon reformityötä ja on osallistunut yleiskokouksen ja hallintoneuvoston työmenetelmiä ja rakenteita koskevaan reformityöhön.

Vuoden 2004 viimeisiä päiviä leimasivat Intian valtamerellä tapahtunut maanjäristys- ja hyökyaaltokatastrofi. Tapaninpäivänä alueen maiden ja laajan matkailun myötä myös luke mattomia eurooppalaisia kohdannut tsunami-katastrofi nosti nopeasti varoitusjärjestelmien välttämättömyyden keskustelujen aiheeksi. Unescolla ja YK:n varsinaisella meriasiantuntijalla, Unescon hallitustenvälisellä valtamerikomissiolla IOC:lla on tässä keskeinen ja vastuullinen tehtävä, mitä Unesco-toimikunta onkin painottanut.

Tähän kertomukseen on kerätty toimikunnan vuoden 2004 eräitä keskeisiä tapahtumia ja prosesseja kuvaamaan toimintaa, joka pitkälle rakentuu yhteistyöhön useiden taustayhteisöjen ja verkostojen kanssa.

"2000-luvulla suunnitelmat rauhan ja kestävän kehityksen aikaan saamiseksi ovat erottamattomia"

– Koïchiro Matsuura

Vuosituhatjulistuksen kehityspäämäärät MDG:t (Millennium Development Goals)

Vuosituhatjulistuksen kehityspäämäärät ovat peräisin 1990-luvun YK-huippukokouksista ja konferensseista. Kehityspäämääriä esitettiin YK:n pääsihteerin raportissa *"We, the peoples: the role of the United Nations in the 21st century"* ja ne hyväksyttiin 8.9.2000 YK:n Vuosituhatkokouksessa.

Vuosituhatjulistus pyrki löytämään ratkaisun erityisesti seuraaviin seitsemään haastavaan kokonaisuuteen:

- Rauha, turvallisuus ja aseidenriisunta
- Kehitys ja köyhyyden poistaminen
- Yhteisen ympäristön suojeleminen
- Ihmisoikeudet, demokratia ja hyvä hallinto
- Haavoittuvimpien suojeleminen
- Afrikan erityistarpeiden tyydyttäminen
- YK:n vahvistaminen

YK:n Vuosituhatuhatjulistuksessa asetetut kehityspäämäärät:

Päämäärä 1: Äärimmäisen köyhyyden ja nälän poistaminen

Alle 1 USD päivässä ansaitsevien osuuden puolittaminen vuoteen 2015 mennessä; nälkäisten osuuden puolittaminen vuoteen 2015 mennessä

Päämäärä 2. Peruskoulutusmahdollisuuksien takaaminen kaikille

Kaikilla lapsilla mahdollisuus suorittaa peruskoulutus vuoteen 2015 mennessä

Päämäärä 3. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen ja naisten aseman parantaminen

Sukupuolten välisen eriarvoisuuden poistuminen ensimmäisellä ja toisella asteella vuoteen 2005 mennessä sekä kaikilla koulutuksen tasoilla vuoteen 2015 mennessä

Päämäärä 4. Lapsikuolleisuuden vähentäminen

Alle 5-vuotiaiden kuolleisuuden vähentäminen kahdella kolmanneksella vuoteen 2015 mennessä

Päämäärä 5. Odottavien äitien terveydentilan parantaminen

Äitikuolleisuuden vähentäminen kolmella neljänneksellä vuoteen 2015 mennessä

Päämäärä 6. HIV/AIDSin, malarian sekä muiden tautien vastainen taistelu

HIV/AIDSin leviämisen pysäyttäminen ja kääntäminen laskuun vuoteen 2015 mennessä; malarian ja muiden merkittävien tautien leviämisen pysäyttäminen ja kääntäminen laskuun vuoteen 2015 mennessä

Päämäärä 7. Ympäristön kestävän kehityksen varmistaminen

Kukin maa sisällyttää kehityspolitiikkaansa kestävän kehityksen periaatteet ja pysäyttää luonnonvarojen hupenemisen

Veden ja sanitaation puutteesta kärsivien määrän puolittaminen vuoteen 2015 mennessä; vähintään 100 miljoonan slummiasukkaan elämän laadun parantaminen vuoteen 2020 mennessä

Päämäärä 8. Luoda globaali kumppanuus kehitykselle

Kehittää oikeudenmukaista ja sääntöperustaista kansainvälistä kauppaa- ja rahoitusjärjestelmää; lisätä kehitysyhteistyötä köyhyyden vähentämiseen sitoutuneille kehitysmaille; vastata vähiten kehittyneiden maiden erityisiin tarpeisiin; ratkaista kehitysmaiden velkaongelma kansallisin ja kansainvälisin toimin, jotta velkataakasta tulee pitkällä tähtäimellä siedettävä; luoda ja toteuttaa yhdessä kehitysmaiden kanssa strategioita nuorten työllistämiseksi; uuden teknologian ja erityisesti informaatioteknologian hyötyjen saattaminen kehitysmaiden käyttöön yhdessä yksityisen sektorin kanssa sekä turvata välttämättömien lääkkeiden saatavuus kehitysmaille yhteistyössä lääketeollisuuden kanssa

Kehityspäämäärät ja Unesco

www.unesco.org/bsp/eng/mdg.htm

Unesco on valinnut köyhyyden ja erityisesti äärimmäisen köyhyyden poistamisen toiseksi järjestön läpileikkaavista teemoista vuosille 2002–2007. Järjestö on näin eturintamassa keskeisen kehityspäämäärän, köyhyyden puolittamisen vuoteen 2015 mennessä, saavuttamisessa. Unesco tukee voimakkaasti poikkisektoraalista lähestymistapaa tavoitteiden saavuttamiseksi ja on esittänyt erityisesti seuraavien haasteiden suurempaa huomioimista: 1) kehityspäämäärien ja muiden Vuosituhattulistikuksessa ja muissa kansainvälisissä asiakirjoissa lueteltujen kvalitatiivisten ja kvantitatiivisten tavoitteiden aiempaa tiiviimpi toisiinsa linkittäminen; 2) julistuksessa unohdettujen "pehmeiden" kehitystavoitteiden, kuten kulttuurisen moninaisuuden, kulttuurin ja kehityksen sekä kulttuuriperinnön profiiliin nostaminen; 3) joustavalla tavalla olemassa olevien mekanismien käyttäminen uusien, mahdollisesti päällekkäisten instrumenttien luomisen sijaan.

Yksi Unesccon merkittäviä panoksia on tuloksiin perustuvien politiikkojen tukeminen. Luotettavan, laadukkaan, ajantasaisen tiedon keruun ja käytön avulla erityisesti Unesccon tilastoinstituutti UIS auttaa määrittelemään haasteisiin sopivia ratkaisumalleja.

Kasvatusohjelman kehityspäämäärät ovat Vuosituhattulistikuksessa ja Koulutus kaikille -ohjelmassa osittain samat. Esimerkiksi peruskoulutusmahdollisuuksien takaaminen kaikille ja sukupuolten välisten eriarvoisuuksien poistaminen löytyvät

molemmista asiakirjoista. Unesccon kasvatusohjelman keskeisin tarkoitus on päästä tasolle, jolla saavutetaan koulutus kaikille laajimmassa mielessä: koulutusta kaikille, kaikilla tasoilla ja läpi elämän. Unesco tukee toimenpiteitä, joilla vahvistetaan oikeutta koulutukseen perusoikeutena, parannetaan koulutuksen laatua, edistetään kokeiluja, innovatiivisuutta, tiedon ja parhaiden käytänteiden vaihtoa sekä lisätään koulutuspolitiikoista käytävää vuoropuhelua.

Unesccon kasvatusohjelma on keskeinen käytännössä kaikkien Vuosituhattulistikuksessa määriteltyjen kehityspäämäärien saavuttamisessa, suoraan tai välillisesti.

Luonnontieteiden osalta on merkittävää, että Vuosituhattulistus tähtää yhteisen ympäristömme suojelemiseen. Kehityspäämäärät tähtäävät näin ollen vahvasti ympäristön kannalta kestävään kehitykseen, jossa Unesccon ohjelmista erityisesti veteen liittyvät hankkeet ja ohjelmat ovat keskeisessä asemassa.

Unesccon laaja luonnontiedeohjelma pyrkii parantamaan ihmisten turvallisuutta mm. luonnonvarojen paremman hallinnan avulla ja parantamalla inhimillisiä ja institutionaalisia valmiuksia tieteen ja teknologian aloilla. Luonnontiedeohjelman toimenpiteet ovat keskeisiä erityisesti kehityspäämäärien 1, 3, 7 ja 8 toteutumisen kannalta.

Yhteiskuntatieteellisen ohjelman osalta on puolestaan tärkeää, että ihmisoikeuksien roolia painotetaan julistuksessa vahvasti, kuten myös vapauden, oikeuden, solidaarisuuden ja jaetun vastuun arvoja.

Unesccon yhteiskuntatieteellisen ohjelman tavoite on edistää tietoa sekä periaatteiden ja yhteistyön leviämistä yhteiskunnallisten muutosten

parempaan hallintaan oikeuden, vapauden ja ihmisarvon yleismaailmallisten arvojen takaamiseksi. Ohjelma tukee erityisesti päämäärien 1, 3 ja 8 toteutumista.

Kulttuurin osalta julistuksessa tukevat esille muun muassa rauhankulttuuri, sivilisaatioiden välinen vuoropuhelu ja kulttuurinen moninaisuus. Kulttuurin merkitys ja laaja huomiointi ovat luonnollisesti keskeisiä kehityspäämäärien saavuttamisen kannalta.

Viestinnän alalta julistuksessa tukevat erityisesti esille informaatioteknologian tuomien mahdollisuuksien jakaminen yhteistyössä yksityissektorin kanssa, tiedotusvälineiden vapaus ja vapaa pääsy tietoon. Vuosituhattulistikuksessa ei kuitenkaan esimerkiksi mainita rikkaiden ja köyhien maiden välillä vallitsevaa digitaalista kuilua informaatioteknologiassa.

Tietoon pääsy ja informaatioteknologian käyttö vaikuttavat yhä enenevässä määrin koulutukseen, kulttuuriseen ilmaisuun ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Tehokas köyhyyden vähentäminen ja rauhan ylläpitäminen edellyttävät myös laajaa pääsyä tietoon ja uuden teknologian entistä tasaisempaa leviämistä. Unesccon viestintäohjelma tukee käytännössä kaikkien kehityspäämäärien toteutumista.

Unesco ja globalisaatio

Unesccon keskipitkän aikavälin strategian (2002–2007) yhdistävä teema on Unesccon panostaminen rauhaan ja inhimilliseen kehitykseen globalisaation aikakaudella koulutuksen, tieteiden, kulttuurin ja viestinnän keinoin.

Globalisaatio laajasti ymmärrettynä on tuonut mukanaan monia

merkittäviä etuja: taloudelliset vaikutukset lisääntyneenä kaupankäyntinä ja investointeina, teknologiset vaikutukset erityisesti ajan ja etäisyyden kuilujen umpeen kuromisen kautta ja maailmanlaajuisten sosiaalisten ja poliittisten riippuvuussuhteiden vaikutusten entistä selvemmän ilmenemisen myötä sekä uudet osallistumista ja osallisuutta lisäävät viestintämahdollisuudet ovat kaikki erittäin myönteisiä asioita.

Globalisaation hyödyt eivät kuitenkaan jakaudu tasapuolisesti yhteiskuntien sisällä tai niiden välillä. Ihmisten enemmistö jää päivittäin kokonaan tai osittain paitsi edellä mainituista eduista. Lisäksi globalisaation kielteiset sivuvaikutukset kohdistuvat usein epätasaisesti ja suhteellisesti enemmän niihin, jotka jäävät sen etuja vaille. Sen vuoksi Unesco työskentelee inhimillisen, kaikkia hyödyttävän globalisaation puolesta erilaisilla toimenpiteillä. Alla on lueteltu joitakin järjestön toimenpiteitä, tausta-asiakirjoja ja annettu linkkejä lisätietoon.

1) Unescon keskipitkän aikavälin strategia 2002–2007 (31 C/4): "Contributing to peace and human development in an era of globalization through education, the sciences, culture and communication":

2) Globalisaatio ja korkeakoulut, yliopistojen kansainvälisen yhdistyksen IAU:n arvioita globalisaation vaikutuksesta korkeakoulutukseen:

www.unesco.org/iau/globalization/

3) Unescon yhteiskuntatieteellisen ohjelman MOSTin globalisaatiota ja hallintoa koskevat sivut:

www.unesco.org/most/most3.htm

4) Lista eräistä Unescon globalisaatioon liittyvistä julkaisuista yhteiskuntatieteiden ohjelman sivuilla:

www.unesco.org/shs/shsdc/globalisation/global/bib.htm

5) Kulttuuri, kauppa ja globalisaatio; Unescon kulttuuriohjelman sivusto:

www.unesco.org/culture/industries/trade/index.shtml

Rauhan ja inhimillisen kehityksen edistämistä globalisaation aikana kasvatukseen, tieteiden, kulttuurin ja viestinnän keinoin: Unescon keskipitkän aikavälin strategia vuosille 2002–2007

Unescon keskipitkän aikavälin strategia vuosille 2002–2007 tähtää järjestön entistä tiiviimpään yhteistyöhön paitsi hallitusten- ja kansainvälisten järjestöjen kanssa, myös kansalaisjärjestöjen ja yksityissektorin kanssa luomalla uusia kumppanuuksia, verkottamalla ja käymällä vuoropuhelua.

Strategian pääviesti ja -tarkoitus on, että Unesco antaa oman toimialansa vahvan panoksen rauhan ja inhimillisen kehityksen varmistamiseksi globalisaation aikana. Strategia pyrkii toisin sanoen yhdistämään Unescon mandaatin inhimilliseen globalisaatioon.

Strategia yhdistää neljä ohjelma-aluetta yhteisellä päämäärällä ja määrittää ensimmäistä kertaa järjestön strategisia päämääriä: 12 koko järjestölle ja kolme joka ohjelmalle. Näiden strategisten päämäärien ympärille on rakennettu kaksi läpileikkaavaa teemaa, jotka ovat sisäänrakennettuina kaikkiin ohjelmiin:

- köyhyyden, erityisesti äärimmäisen köyhyyden, poistaminen
- informaatioteknologian panos kasvatukselle, tieteille, kulttuurille ja viestinnälle sekä tietoyhteiskuntien rakentaminen.

Nämä teemat toimivat alkusysäyksenä enenevälle poikkisektoraalisuudelle. Strategian mukaan Unesco keskittyy kolmeen erityiseen strategiaan alueeseen, joilla toivotaan saavutettavan huomattavaa kehitystä strategian kuuden vuoden aikana:

1. yhteisiin arvoihin perustuvien yleismaailmallisten periaatteiden ja normien kehittäminen ja edistäminen

2. moniarvoisuuden lisääminen ja turvaaminen yhdessä ihmisoikeuksien puolustamisen kanssa

3. osallistumisen mahdollistaminen ja tukeminen uusissa tietoyhteiskunnissa tasa-arvoisen tietoon pääsyn, valmiuksien lisäämisen ja tietojenvaihdon avulla

Strategia kokonaisuudessaan englanninkielisenä versiona:
<http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001254/125434e.pdf>

2. SUOMEN UNESCO-TOIMIKUNTA

Unescon perussäännön artiklassa 7 jäsenvaltioita velvoitetaan perustamaan kansallinen toimikunta, jossa ovat edustettuina hallitus ja tärkeimmät kasvatuksen, tieteen ja kulttuurin alaan kuuluvia kysymyksiä harrastavat kansalliset yhteisöt. Tällä hetkellä 190 kansallista Unesco-toimikuntaa muodostavat koko maailman kattavan ainutlaatuisen yhteistyöverkoston. Suomeen perustettiin oma Unesco-toimikunta vuonna 1957 kansalliseksi neuvonantajaksi asiantuntijatoimikunnaksi ja yhteistoiminta-elimeksi. Valtioneuvosto kutsuu Suomen Unesco-toimikuntaan puheenjohtajan ja lisäksi enintään yksitoista muuta jäsentä, joiden tulee edustaa Unescon toiminnan eri aloja. Jäsenten lisäksi opetusministeriö kutsuu toimikuntaan, sitä ensin kuultuaan, tarvittavan määrän asiantuntijoita. Toimikunnan toimikausi on neljä kalenterivuotta. Opetusministeriön ja ulkoasiainministeriön edustajilla on oikeus olla toimikunnan kokouksissa läsnä ja heillä on niissä puhevalta. Kansallinen toimikunta on neuvonantava yhteistyöelin suhteessa Unescoon, valtioneuvostoon ja opetusministeriöön. Toimikunnan tehtävät on lueteltu Suomen Unesco-toimikunnasta vuonna 2002 annetun uudistetun asetuksen toisessa pykälässä: "Unesco-toimikunnan tulee antaa opetusministeriölle ja valtioneuvostolle lausuntoja ja tehdä aloitteita asioista, jotka koskevat:

- 1) toimenpiteitä, jotka aiheutuvat Unescon yleiskokousten ja hallintoelinten sekä Unescon järjestämien kansainvälisten kokousten ja neuvottelujen päätöksistä ja suosituksista Suomessa;
- 2) Unescon toimintaan liittyviä

muita laajakantoisia ja periaatteellisia kysymyksiä;

3) Suomen edustusta Unescon yleiskokouksissa ja hallintoelimissä sekä sen järjestämissä kokouksissa ja neuvotteluissa;

4) muita Unescon toimialoja koskevia kansainvälisen yhteistyön kysymyksiä, jotka opetusministeriö määrää toimikunnan käsiteltäviksi; sekä

5) Unescon päämäärien ja toiminnan tunnetuksi tekemistä."

Unesco-toimikunta kokoontui vuoden 2004 aikana viisi kertaa, keskittyen erityisesti mm. seuraaviin teemoihin: Unescon kaksivuotiskauden (2006–2007) ohjelmakantojen valmistelu, Välimeren alueen yhteistyö ja Unesco, hallituksen kehityspoliittisen ohjelman toiminnallistaminen ja suhde Unescon toimintaan, sekä kehitystutkimus ja globaali ympäristö; yh-

teydet kehityspoliittiseen ohjelmaan.

Suomen Unesco-toimikunnan sihteeristötehtävistä vastaa opetusministeriö ja sen pääsihteerinä toimii kulttuuriasianneuvos Zabrina Holmström. Opetusministeriön muut Unesco-asioita hoitavat virkamiehet ovat vuonna 2004 olleet suunnittelija Hannu Vainonen, erityisneuvonantaja Satu Heikkinen (toukokuuhun 2004 saakka, minkä jälkeen virkavapaalla) ja erityisneuvonantaja Liisa Männistö (toukokuusta 2004) sekä kansainvälisen vaihdon sihteeri Aila Rapeli. Unesco-työssä ovat avustaneet korkeakouluharjoittelija Paula Kansikas (1.6.–31.8.) ja osastosihteeri Jana Arhio (17.5.–30.6. ja 1.8.–16.12.).

Suomen Unesco-toimikunnan internetsivut osoitteessa: http://www.minedu.fi/opm/unesco/suomen_unesco.html

Toimikunnan kokoonpano toimikaudella 2003–2006 on seuraava:

Puheenjohtaja:

Valtioneuvos Harri Holkeri

Jäsenet:

Professori Riitta Keiski, Oulun yliopisto, Prosessitekniikan osasto

Professori Ullamaija Kivikuru, Svenska social- och kommunalhögskolan

Kulttuuritoimituksen päällikkö Tuva Korsström, Hufvudstadsbladet
Pääsihteeri Tapio Markkanen, Suomen yliopistojen rehtorien neuvosto (varapuheenjohtaja)

Johtaja Johanna Maula, Kansainvälinen kulttuurikeskus Caisa
Pääjohtaja, valtionarkistonhoitaja Jussi Nuorteva, Kansallisarkisto
Suunnittelujohtaja Petri Pohjonen, Opetushallitus

Teatteriohjaaja, puheenjohtaja Raija-Sinikka Rantala, Teatterin tiedotuskeskus ry

Dosentti Rauni Räsänen, Oulun yliopisto, Kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö

Professori Martin Scheinin, Ihmisoikeusinstituutti, Åbo Akademi
Kansanedustaja Jutta Urpilainen, Suomen YK-liitto ry:n varapuheenjohtaja

3. TOIMINTA

3.1. KASVATUS

Unesco-toimikunnan kasvatustyöryhmä

Kasvatussektorin sekä siihen liittyvän kansainvälisen yhteistyön näkökulma on laajasti edustettuna hallinnon, tiedeyhteisön ja järjestökentän asiantuntijoista koottussa ryhmässä. Kasvatusryhmän puheenjohtajana toimii suunnittelujohtaja Petri Pohjonen (OPH) ja jäsenenä Marita Aho (TT/Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto), Pekka Elo (OPH), Carola Fortelius (EVTEK-ammattikorkeakoulu), Anne Haaranen (Pelastakaa lapset ry:n edustaja syksystä 2004 alkaen), Jorma Hemberg (Pelastakaa lapset ry:n edustaja keväeseen 2004 asti), Inka Hetemäki (Suomen Unicef), Marja Jörgensen (Plan Suomi), Jari-Pekka Jyrkänne (SAK), Markku Kantonen (Ammatilliset rehtorit), Heikki Kokkala (ulkoasiainministeriö/kehityspolitiikan osasto), Johanna Lasonen (Jyväskylän yliopisto), Jorma Lempinen (Yleissivistävät rehtorit), Arja Mäkeläinen (OPM/koulutus- ja tiedepolitiikan osasto, aikuiskoulutusyksikkö), Rauni Räsänen (Oulun yliopisto), Eeva-Inkeri Sirelius (Vapaan sivistystyön yhteisjärjestö), Tiina Salmio (Suomen YK-liitto), Hannu Savolainen (Jyväskylän yliopisto/Niilo Mäki Instituutti), Ritva Semi (OAJ), Mirja Talib (Helsingin yliopisto), Tapio Varis (Tampereen yliopisto, Unesco-professori), Georg-Henrik Wrede (MLL). Opetusministeriön kansainvälisten asioiden sihteeristössä kasvatusryhmän yhteyshenkilönä oli toukokuuhun 2004 asti Satu Heikkinen ja sen jälkeen Liisa Männistö. Sihteerin tehtäviä hoitaa erityisasiantuntija Petra Packalén (OPH).

Kasvatusryhmä kokoontui vuoden aikana kolme kertaa.

Unesco ja kasvatus – www.unesco.org/education

YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen mukaan jokaisella on oikeus saada opetusta. Tästä huolimatta miljoonien ihmisten kohdalla tämä oikeus jää jatkuvasti toteutumatta, mikä haastaa valtavasti inhimillistä potentiaalia ja asettaa sosiaaliselle, taloudelliselle ja kulttuuriselle kehitykselle rajoja.

Unescon kasvatusohjelma pyrkii edistämään oikeuden koulutukseen tunnustamista perusoikeudeksi, koulutuksen laadun parantamista sekä kokeiluja, innovaatioita ja koulutuspolitiikkoja koskevan vuoropuhelun lisäämistä.

**Oikeus koulutukseen
on perusoikeus**

Paitsi että koulutus on ihmisen perusoikeus, se edistää yksilön vapautta ja on edellytys ja ennakkoehto useiden tärkeiden kehitystavoitteiden toteutumiseksi.

Unesco uskoo koulutuksen tarjoavan vastauksen moneen maailman ongelmista. Koulutus takaa suuremmat edellytykset nauttia myös muista oikeuksista. Koulutus on lisäksi tehokas tapa taistella köyhyyttä vastaan ja rakentaa toimivaa demokratiaa ja rauhanomaisia yhteiskuntia. Koulutus on varma investointi sosiaaliseen ja taloudelliseen kehitykseen. Koulutuksen laadun parantaminen kaikkialla maailmassa on Unescolle korkea prioriteetti.

Kasvatusryhmän perustehtävänä myös vuonna 2004 oli Unescon keskipitkän aikavälin (2002–2007) ja kaksivuotisohjelman (2004–2005) kasvatussektoria koskevan ohjelman seuranta sekä osallistuminen seuraavan kaksivuotisohjelman (2006–2007) valmisteluun liittyvään konsultaatioon.

Kehyksen kasvatussektorin koko toiminnalle muodostaa Koulutus kaikille -prosessi (Education for All, EFA). Toimintasuunnitelmansa mukaisesti kasvatusryhmän jäsenet pyrkivät edistämään EFA:n ja Unescon tunnettavuutta omissa organisaatioissaan sekä muita olemassa olevia tiedotuskanavia ja tilaisuuksia hyödyntäen. Kasvatusryhmä toimi myös ryhmänä aktiivisesti EFA-sanoman eteenpäin viemiseksi.

Yksi kasvatusryhmän toimeksianton mukaisista tehtävistä on tutustuminen Unescon kasvatusinstituuttien

toimintaan. Vuonna 2004 tarjoutui mahdollisuus perehtyä kahteen instituuttiin: IBE:en (International Bureau of Education, Geneve) kansainvälisen koulutuskonferenssin ICE:n yhteydessä ja IIEP:hen (International Institute for Educational Planning, Pariisi) IIEP:n kansainväliseen täydennyskoulutusohjelmaan sisältyvän Suomen vierailun myötä.

Kasvatusryhmän jäsenistössä on vahvasti edustettuna Unescon eri verkostojen asiantuntemus, jota on tarkoitus jakaa kokouksissa pidettävissä esittelyissä. Vuonna 2004 kasvatusryhmän kokousagendalla oli Unescon ASP-kouluverkon (Associated Schools Project) ja ammatillisen koulutuksen UNEVOC-verkoston toiminta sekä Tampereen yliopistoon perustettu Unesco-professori "Global e-Learning with applications in multiple domains".

*Lukutaidon päivän seminaari
8.–9.9.2004: Minäkö erilainen
oppija?*

Lukutaidon päivää vietettiin mm. Suomen Unesco-toimikunnan tuemassa Oikeus oppimiseen -neuvotelukunnan Helsingissä järjestämässä seminaari- ja messutapahtumassa, jossa tarjottiin tietoa, keinoja ja näytöksiä mm. erilaisista oppimistyyleistä, lukitestauksesta, sensomotorisesta kuntoutuksesta ja aivojumbasta. Painopiste tapahtumalla oli aikuisten ja nuorten oppimisvaikeuksissa.

*Aikuisopiskelijan viikko
19.–23.4.2004*

Vuoden 2004 aikuisopiskelijan viikon teemana oli "Taitava ihminen ja toimiva kansalainen". Kampanja korosti erityisesti harrastuksena ja ammatillisesti opetettavia taito- ja taideaineita sekä nosti esiin aktiivisen kansalaisuuden, kansalaisjärjestöissä oppimisen ja uudelleen kehitettävät kansalaisopinnot. Aikuisopiskelijan viikon kampanjatoimikunnan puheenjohtajana toimi Unesco-toimikunnan kasvatustyöryhmän jäsen, Vapaan Sivistystyön Yhteisjärjestön pääsihteeri Eeva-Inkeri Sirelius. Viikon avajaisseminaarissa puhui opetusministeri Tuula Haatainen, joka jakoi myös viikon tunnustuspalkinnot. Kasvatus-

ryhmä myötävaikutti osaltaan viikon järjestelyihin.

Koulutus kaikille -prosessi

<http://www.unesco.org/education/efa/>

Unesco julkaisi marraskuussa 2004 maailmanlaajuisen Koulutus kaikille 2005 -arviointiraportin (EFA Global Monitoring Report), joka kartoittaa prosessin tavoitteiden toteutumista vuodesta 2000 kohti tavoitevuotta 2015. Raportti keskittyi erityisesti koulutuksen laadun arviointiin ja laadun parantamiseen. Arviointiraportti korostaa joitakin erityisen kipeitä ongelmakohtia tavoitteiden toteutumisessa. Maailmassa tarvitaan muun muassa entistä enemmän ja entistä laadukkaampia opettajia, parempia oppikirjoja kaikille oppimisen tasoille ja helpommin lähestyttäviä oppimisympäristöjä.

Dakarissa vuonna 2000 hyväksytyssä Koulutus kaikille -ohjelmassa asetettiin kuusi tavoitetta. Raportti kiteyttää tulokset eri tavoitteiden osalta seuraavasti:

1. Varhaislapsuudessa annettavan hoidon ja kasvatuksen laajentaminen ja parantaminen huomioiden erityisesti epäedullisimmassa asemassa olevat lapset

*– Kehitys kohti laajempaa saata-
vuutta on edelleen hidasta. Erityisesti
lapset, joilla on heikko taloudellinen
tausta, ovat suuremmissa vaarassa
jäädä ilman varhaista koulutusta.
Monissa kehitysmaissa varhaiskas-
vatuksen ohjelmien opettajien oma
koulutus on puutteellinen.*

2. Maksuttoman, pakollisen ja korkealaatuisen perusopetuksen tarjoaminen kaikille maailman lapsille, erityisesti tytöille, vaikeissa oloissa eläville ja etnisiin vähemmistöihin kuuluville lapsille, vuoteen 2015 mennessä

*– Koulua käymättömien lapsien
määrä on vähentymässä: vuonna
1998 koulun ulkopuolella oli 106,9
miljoonaa lasta, kun sama luku
vuonna 2001 oli 103,5 miljoonaa
lasta. Viimeisen vuosikymmenen
aikana tapahtuneesta kehityksestä
huolimatta tahti on liian hidasta, jotta
vuoden 2015 tavoite perusopetuk-
sen tarjoamisesta kaikille maailman
lapsille saavutettaisiin. Raportti en-
nustaa nykytahdin jatkuessa vuonna
2015 n. 87% maailman lapsista kuu-
luvan perusopetuksen piiriin.*

3. Nuorten oppimistarpeiden tyydyttäminen siten, että heille annetaan oikeudenmukainen mahdollisuus osallistua sopiviin koulutus- ja elämäntaito-ohjelmiin

*– Niissä harvoissa kehitysmaissa,
joissa nuorten taitojen kehitykseen*

Lukutaidon vuosikymmen 2003–2012

www.unesco.org/education/litdecade

Vuonna 2003 alkaneen lukutaidon vuosikymmenen tapahtumat jatkuivat vuonna 2004. Useiden yhteiskuntien liikkuaessa yhä lähemmäksi todellista tietoyhteiskuntaa ja uusien teknologioiden kehittyessä ja leviessä yhä nopeammin on maailmassa edelleen 860 miljoonaa lukutaidotonta aikuista, yli sata miljoonaa lasta on koulujärjestelmän ulkopuolella ja miljoonat koulua käyvät lapset ja aikuiset jäävät opetuksesta huolimatta nykyaikaisen laajan lukutaidon määritelmän ulkopuolelle.

tähtäviä ohjelmia on arvioitu, on toimenpiteiden voitu todeta olevan riittämättömiä. Kehitystä on edelleen vaikeaa arvioida maailmanlaajuisella tasolla.

4. Lukutaitoisen aikuisväestön osuuden, erityisesti naisten osuuden, lisääminen 50 prosentilla vuoteen 2015 mennessä sekä muutenkin aikuisten perus- ja jatkokoulutusmahdollisuuksien parantaminen

- *Maailmassa oli vuonna 2002 edelleen n. 800 miljoonaa lukutaidotonta aikuista, joista 70% Saharan eteläpuoleisessa Afrikassa ja Itä- ja Etelä-Aasiassa, erityisesti Intiassa, Kiinassa, Bangladeshissa ja Pakistanissa.*

5. Sukupuoleen perustuvien erojen poistaminen perusopetuksesta vuoteen 2005 mennessä ja sukupuolten tasa-arvon toteutuminen koulutuksessa vuoteen 2015 mennessä

- *Tyttöjen osuus koulua käymättömien lasten määrästä oli vuonna 2001 keskimäärin 57 %, monissa maissa huomattavasti korkeampi. 71 maassa 175:stä tyttöjen osuus perusopetukseen osallistuvista lapsista on huomattavasti poikia alhaisempi. Sukupuolierot jyrkkenevät koulutusasteen noustessa. Lähes kaksi kolmannesta maailman lukutaidottomista on naisia.*

6. Koulutuksen, opetuksen ja oppimisen laadun parantaminen kaikilla osa-alueilla

- *Mailla, joilla on suurimmat vaikeudet saavuttaa ensimmäiset viisi tavoitetta, on myös suurimmat vaikeudet kuudennen tavoitteen saavuttamisessa. Monessa matalan tulo-tason maassa opettajien taso jää vaadittavasta minimitasosta. HIV/AIDS-pandemia vaikeuttaa selvästi hyvän koulutuksen tarjoamista ja aiheuttaa vakavaa opettajapulaa.*

Kuudesta tavoitteesta kaksi nousee muiden yläpuolelle: peruskoulutuksen saaminen mahdolliseksi kaikille vuoteen 2015 mennessä sekä sukupuolten tasa-arvon lisääminen ensimmäisen ja toisen asteen koulutuksessa vuoteen 2005 mennessä. Nämä tavoitteet kuuluvat myös YK:n vuosituhattavoitteisiin.

EFA Global Monitoring Report -arviointiraportti osoitteessa: www.efareport.unesco.org

Kansallinen Koulutus kaikille -toimintasuunnitelma

Suomen Unesco-toimikunnan valmisteleva Suomen kansallinen Koulutus kaikille -toimintasuunnitelma viimeisteltiin yhteistyössä opetusministeriön, Opetushallituksen ja ulkoasiainministeriön kesken. Toimintasuunnitelma julkaistiin suomen, ruotsin ja englannin kielillä kirjaseinä ja verkkoversiona (www.minedu.fi/opm/unesco/koulutus_kaikille.html).

Opetusministeri Tuula Haatainen ja ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Paula Lehtomäki hyväksyivät Suomen kansallisen Koulutus kaikille -toimintasuunnitelman tammikuussa 2004.

Helmikuussa 2004 Unesco-toimikunnan kasvatusryhmä järjesti yhteistyössä opetusministeriön ja ulkoasiainministeriön kehityspoliittisen osaston kanssa julkistamisseminaarin vuoden 2003/04 EFA-seurantaraportille "EFA Global Monitoring Report. Gender and Education for All. The Leap to Equality". Seurantaraportin koonneen kansainvälisen asiantuntija-ryhmän edustaja Steve Packer kertoi seminaarissa koulutuksellisen

tasa-arvon toteutumisesta eri puolilla maailmaa. Seminaarin arvovaltaisessa puhujajoukossa olivat mukana sekä opetusministeri Tuula Haatainen että ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Paula Lehtomäki.

Unesco-toimikunta pyrki myös näkyvästi edistämään EFA-tavoitetta Suomen kehitysyhteistyössä. Kesäkuussa 2004 toimikunta kirjoitti ulkoasiainministeriölle vetoituksen monenkeskisen tuen lisäämiseksi maailmanlaajuiselle EFA-prosessille. Vetoomukseen yhtyivät myös opetusministeri Haatainen ja kulttuuriministeri Karpela sekä kehityspoliittinen toimikunta. Kysymys Suomen EFA-tuesta nousi esiin myös eduskunnan kirjallisen kysymyksen muodossa, jolloin ulkomaankauppa- ja kehitysministeri vakuutti hallituksen olevan uuden kehityspoliittisen ohjelman myötä sitoutunut kehittämään tukea EFA-prosessille.

Toimikunta kävi myös aktiivista EFAan liittyvää vuoropuhelua muiden pohjoismaisten Unesco-toimikuntien kanssa.

Kansainvälisen kasvatuskonferenssin ICE:n 47. kokous Genevessä, 8.-11.9.2004 "Laadukasta koulutusta kaikille nuorille: haasteita, kehitysuuntia ja prioriteetteja"

Unescon kansainvälinen koulutus-toimisto IBE (International Bureau of Education) järjesti 8.-11.9. Genevessä 47. kansainvälisen koulutuskonferenssin (ICE, *International Conference on Education*), johon otti osaa 137 jäsenmaan, 14 hallitustenvälisen järjestön ja 21 kansalaisjärjestön edustajat.

Unescon koulutustoimisto IBE

www.ibe.unesco.org

Genevessä sijaitseva Unescon koulutustoimisto IBE perustettiin vuonna 1925. Toimisto on yksi Unescon kuudesta kasvatusinstituutista. IBE:n päätehtävät ovat kasvatukseen liittyvien rakenteiden, sisältöjen ja menetelmien tarkastelu, koulutuspoliittisen vuoropuhelun edistäminen, kapasiteetin kehittäminen kansallisella ja alueellisella tasolla sekä erityisesti vertailevaan kasvatustieteeseen liittyvän tiedon levittäminen.

Unescon kasvatusinstituutti UIE

www.unesco.org/education/uiie/

Kansainvälinen, voittoa tavoittelematon kirjallisuuteen, nonformaaliin oppimiseen, aikuiskoulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen keskittyvä tutkimus-, tiedonvälitys- ja julkaisukeskus UIE (Unesco Institute for Education) Hampurissa on koulutustoimisto IBE:n tapaan yksi Unescon kuudesta kasvatusinstituutista. UIE:n panos alalla on erityisen suuri, sillä se on yhdistänyt jo pitkään kasvatukseen liittyvää tutkimusta, politiikkoja ja käytänteitä. UIE tarjoaa toimialallaan palveluja Unescon jäsenvaltioille, kansalais- ja paikallisjärjestöille sekä yksityissektorille. Instituutti panostaa erityisesti aikuisten lukutaidon edistämiseen lukutaidon vuosikymmenen puitteissa. UIE:n johtaja Adama Ouane vieraili Suomessa Aikuisopiskelijan viikon aikana 21.-25.4.2004.

Avajaispuheessaan Unescon pääjohtaja Koïchiro Matsuura totesi koulutuksen laadun olleen jo vuosia näkyvästi esillä järjestön toiminnassa, mutta nousseen viimeaikaisessa keskustelussa yhä keskeisempään asemaan. Vuonna 2000 Dakarissa järjestetyn koulutusfoorumin jälkeen käynnissä on ollut laajamittainen konsultaatioprosessi, jonka myötä koulutuksen laatu on korostunut Unescon prioriteettilistalla. Matsuura painotti laadukkaan peruskoulutuksen edistämisen luovan perustan kaikille jatkotason opinnoille. Erityisen tärkeitä alueita vuoropuhelussa ovat pääjohtajan mukaan olleet lisääntyneet oppimisen ja oppijoiden roolin painottaminen opettamisen ja opettajien sijaan, nuorten erityispiirteet oppijoina, globalisaation vaikutukset nuorten tulevaisuudenkuvan ja odotusten muotoutumiseen sekä nuorten ennennäkemättömän laaja kokemus sekä fyysisestä että virtuaalisesta kansainvälisestä liikkuvuudesta.

Suomesta konferenssiin osallistui opetusministeriön kansliapäällikkö Markku Linnan johtama valtuuskunta, johon kuuluivat suunnittelujohtaja Petri Pohjonen (OPH), koulutusalan neuvonantaja Heikki Kokkala (UM), opettajankoulutuksen koordinaattori Taina Kaivola (Helsingin yliopiston käyttäytymistieteellinen tiedekunta) sekä erityisneuvonantaja Liisa Mänistö (OPM).

Työryhmissä keskityttiin pohtimaan neljää eri teemaa: 1) koulutuksen laatu ja sukupuolten välinen tasa-arvo; 2) koulutuksen laatu ja sosiaalinen inklusio; 3) koulutuksen laatu ja elämäntaidot sekä 4) koulutuksen laatu ja opettajien avainrooli. Erityisteemoja läpäisevinä aiheina keskusteltiin lisäksi sosiaalisesta koheesiosta sekä rauhasta ja kestävästä

kehityksestä. Unesco-toimikunnan kasvatusryhmän puitteissa valmisteltu työryhmässä kolme esitettyä OPM:n ja OPH:n tuottamaa suomalaisen koulutusjärjestelmän vahvuuksia esittelevä video sai erittäin innostuneen ja kiitolevän vastaanoton.

Kokouksen loppuraportti löytyy Unescon koulutustoimiston IBE:n verkkosivuilta osoitteesta: www.ibe.unesco.org/International/ICE47/English/index_ICE47.htm

Learning for Work, Citizenship and Sustainability in TVET

(Technical and Vocational Education and Training), Bonn 25.-28.10.2004

Unesco järjesti yhdessä Saksan opetus- ja tutkimusministeriön kanssa työtä, kansalaisuutta ja kestävästä kehityksestä käsittelemään tilaisuuden. Kyseessä oli toinen kokous (ensimmäinen Soulissa vuonna 1999), johon ammatillisen koulutuksen asiantuntijat ja viranomaiset eri puolilta maailmaa kokoontuivat käsittelemään alan uudistuksia ja kehittämisen haasteita. Nyt erityisenä teemana oli myös kestävä kehitys.

Suomen Unesco-toimikunta valmisti tilaisuutta kansallisella tasolla. Kokouksessa Suomea edustivat Opetushallituksesta ylijohdaja Heli Kuusi sekä kv-asioiden päällikkö Liisa Vehkaoja ja toimikunnan kasvatusryhmän jäsen, koordinaattori Carola Fortelius Espoon-Vantaan teknillisestä ammatikorkeakoulusta, joka on yksi Suomen UNEVOC-kouluista.

Kokous hyväksyi päätöskokouksessaan julkilausuman ja ehdotuksen Unescolle kestävästä kehityksestä toimintasuunnitelmaksi ammatillisen koulutuksen alalla.

Julkilausumassa painotettiin mm. ammatillisen koulutuksen merkitystä kaikkien työntekijöiden valmistamisessa työelämään; ammatillisen koulutuksen varhaista aloittamista perusopetuksen jälkeen ja sen entistä selkeämpää integrointia osaksi Koulutus kaikille -ohjelmaa; ammatillisen koulutuksen kehittämistä itsenäisenä koulutusmuotona; ammatillisen koulutuksen merkitystä terveellisten elämäntapojen edistämiseksi (liittyen mm. HIV/AIDS-pandemiaan), köyhyyden lieventämisessä, kriisiolosuhteissa ja konflikteissa elävien nuorten tukemisessa ja yleensä humanin kestävän kehityksen aikaansaamisessa sekä globalisaatiokehitystä, joka pikemminkin humanisoi kuin marginalisoi ihmisiä ja yhteiskuntia.

Julkilausuma on löydettävissä englannin kielellä pdf-muodossa osoitteessa: www.unevoc.unesco.org/publications/pdf/SD_BonnDeclaration_e.pdf

Kokouksessa hyväksytty kestävä kehityksen toimintasuunnitelma (TVETin osalta) on ehdotus Unescoa varten. Toimenpiteet tukevat YK:n kestävä kehityksen vuosikymmenen (2005–2015) toteutumista ammatillisessa koulutuksessa.

Toimintasuunnitelma englanniksi osoitteessa: www.unevoc.unesco.org/publications/pdf/SD_ActionPlan_e.pdf

*IIEP:n opintomatka Suomessa
20.-29.4.2004*

www.unesco.org/iiep

Unescon Pariisissa toimiva kansainvälinen koulutussuunnitteluinstituutti IIEP (*International Institute for Edu-*

cational Planning) järjestää vuosittain yhdeksän kuukautta kestävä kansainvälisen kurssin opetushallinnon johto- ja keskiportaassa toimiville viranomaisille ja koulutuksen järjestäjille (Advanced Training Programme, ATP). Ohjelmaan sisältyy Ranskan ja jonkin toisen maan koulutusjärjestelmään tutustuminen. Vuonna 2004 toiseksi kohdemaaksi valittiin Suomi. Opintomatalle osallistui yli 30 maan opetusalan asiantuntijoita. Kurssi keskittyi erityisesti laatuun, tasa-arvoon sekä elinikäiseen oppimiseen.

Jyväskylään, Tampereelle ja Helsinkiin suuntautuneen, ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyömäärärahoista kustannetun kurssiohjelman koordinoinnista vastasivat Opetushallitus ja opetusministeriö. Suomen Unesco-toimikunta myötävaikuttasi osaltaan matkan järjestämiseen. Valmisteluihin osallistuivat erityisesti kasvatusryhmän puheenjohtaja, suunnittelujohtaja Petri Pohjonen ja kasvatusryhmän jäsen, dosentti Rauni Räsänen.

Vierailun viimeisenä päivänä Helsingissä järjestettiin tilaisuus, jossa kunkin aiheen raportointia kertoi näkemyksensä Suomen tilanteesta. Suomen Unesco-toimikunta vastasi opintomatkan päätösillallisesta, johon myös IIEP:n johtaja, Norjan entinen opetusministeri Gudmund Hernes osallistui.

Lyhyt englanninkielinen artikkeli vierailusta IIEP:n sähköisessä uutiskirjeessä 02/2004 osoitteessa: www.unesco.org/iiep/eng/newsletter/2004/apre04.pdf

Kansainvälinen UNEVOC-keskus

www.unevoc.unesco.org

Unescon kansainvälinen UNEVOC-keskus Bonnissa pyrkii toiminnallaan antamaan teknistä apua ammatillisen koulutuksen vahvistamiseen ja kehittämiseen. Se keskittyy kehitysmaiden, siirtomaavaiheen maiden sekä konfliktin kokoneiden maiden tarpeiden täyttämiseen, huomioiden erityisesti mm. nuoret, tytöt ja naiset.

Unescon kansainvälinen koulutussuunnitteluinstituutti IIEP

www.unesco.org/iiep

Kansainvälinen koulutussuunnitteluinstituutti IIEP on opetuksen suunnitteluun ja hallintaan keskittyvä koulutus- ja tutkimuskeskus, jonka tarkoitus on auttaa jäsenmaita parantamaan opetusjärjestelmien laatua ja tehokkuutta. Instituutti on toiminut vuodesta 1963 Pariisissa ja sen toimintaa tuetaan pääosin Unescon varoista ja jäsenmaiden vapaaehtoisella tuella.

Unesco ja OECD yhdessä laadukkaamman korkeakoulutuksen asialla

Unesco ja OECD ryhtyivät vuonna 2004 luonnostelemaan suuntaviivoja laadun ja paremman vastavuoroisen tunnustamisen varmistamiseksi rajat ylittävän korkeakoulutuksen alalla sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Laadittavat suuntaviivat eivät ylitä yksittäisten maiden toimivaltaa korkeakoulujärjestelmän alalla vaan pyrkivät pikemminkin luomaan parempia yhteistyöedellytyksiä sekä lähettävän että vastaanottavan maan toimijoiden kesken. Suuntaviivoilla pyrittiisiin vähentämään opiskelijoiden vaaraa saada väärää informaatiota ja rajoitettuja tutkintoja, sekä lisätä tutkintojen läpinäkyvyyttä ja alan kansainvälistä yhteistyötä. Ohjeistusluonnos on annettu Unesccon hallintoneuvoston tarkasteltavaksi. Suomessa opetusneuvos Anita Lehtikoinen opetusministeriöstä toimii asian yhteyshenkilönä. Suomen Unesco-toimikunta seuraa suuntaviivojen laadintaa ennen niiden hyväksymistä Unesccon yleiskokouksessa 2005.

Suomen Unesccon ASP-kouluverkko 2004

Unesccon vuonna 1953 käynnistämä ASP-kouluverkkohanke (*Associated Schools Project*) on nykyään käynnissä 172 maassa. Se käsittää yli 7500 koulutusalan instituutiota, joiden toimialat vaihtelevat esiopetuksesta opettajankoulutukseen.

Suomessa Unesco-oppilaitoksia on ollut 1960-luvun alusta lähtien, tällä hetkellä 64. Suurempia hankkeita on maailmanperintöopetus (osana Suomen Tammea) ja sen yhteydessä uusi

Great Volga River Route -hanke, joka myös aloitti kestävän kehityksen kasvatuksen vuosikymmenen liittyvät ohjelmat. Volga-hankkeeseen osallistuu Suomesta kuusi koulua. Unesccon maailmanperintö on ollut näyttävästi esillä Suomen Tammen tilaisuuksissa. Muita laajoja hankkeita, joihin suomalaiset ASP-koulut ovat osallistuneet, ovat Itämeri-hanke ja Unesccon kansainvälinen filosofian päivä.

Oppilaitokset toimivat varsin itsenäisesti. Kerran vuodessa pidetään yhteinen koulutus- ja suunnittelutilaisuus ja tällä kertaa tilaisuus järjestettiin Kizhin saarelle (Unesccon maailmanperintökohde) kohdistuneena matkana 16.-19.9.2004. Matkalla koulut esittelivät omaa Unesco-toimintaansa, suunnittelivat seuraavaa vuotta ja kokosivat oppimateriaalia. Lisäksi matkan aikana vierailtiin Petroskoissa paikallisessa ASP-koulussa. ASP-koulut ovat järjestäneet myös alueellisia yhteistyötilaisuuksia ja yleissivistävien koulujen rehtorit koontuivat syksyn rehtoriapäivillä.

Vuonna 2004 Suomen ASP-kouluverkossa julkaistiin CD-ROM -levy maailmanperintöopetuksesta. Levy jaettiin kaikkiin peruskouluihin ja lukioihin. Samoin julkaistiin seinäkalendareri ja yleisesite koulujen käyttöön sekä kokoelma vuoden 2003 filosofianpäivän esseistä ja kollokviosta. ASP-kouluverkko on saanut uudistuneet verkkosivut osoitteeseen www.unescokoulu.fi

Suomen ASP- ja maailmanperintökasvatuskoordinaattorina toimii kasvatusryhmän jäsen, ylitarkastaja Pekka Elo (OPH).

ASP, maailmanperintökasvatus/Tammi+

Unesco Great Volga River Route, Kazan 26.-29.10.2004

Unesccon Great Volga River Route (GVRR) -projektin yleistavoitteena on yhdistää Itämeren, Mustanmeren ja Kaspianmeren maita. Tarkoituksena on tuoda valittujen pilottikoulujen opetukseen maailmanperintöön, biosfääriin ja kestäväan kehitykseen liittyviä sisältöjä ja samalla tarjota mahdollisuus kohdata eri maiden nuoria pääasiassa käyttäen uutta viestintätekniikkaa.

Hankkeen koordinaattoreiden ensimmäinen tapaaminen järjestettiin Kazanissa Venäjällä, jossa tavoitteena oli selvittää hankkeen kansainvälisiä ja kansallisia tavoitteita sekä toimintatapoja.

Tilaisuuteen osallistuivat edustajat Azerbaidzhanista, Bulgariasta, Iranista, Kazakstanista, Latviasta, Liettuasta, Romaniasta, Ruotsista, Suomesta ja Virosta. Kokouksen tuloksena valmistui laaja ja ideoita pursuava *Draft plan of action and educational framework*, jonka mukaan osallistuvat koulut mm. saavat yhden tai useamman partnerikoulun muista maista, lähettävät toisilleen GVRR-portaalissa aineistoja ja työskentelevät kestäväan kehitystä ja maailmanperintöä koskien erityisesti kolmella alueella: sosiaalisen ja taloudellisen ulottuvuuden aloilla, ympäristönsuojelussa sekä kulttuurisen ulottuvuuden hyväksi. Suomessa osallistuvia kouluja oli vuonna 2004 kuusi kappaletta. Seuraava kokous pidetään Suomenlinnassa kesäkuussa 2005 Itämeren maiden kulttuuriperintöfoorumien yhteydessä.

Suomen edustajina tilaisuuteen osallistuivat kasvatusryhmän jäsen

Pekka Elo Opetushallituksesta ja Miika Kabata Helsinki Business Collegesta.

Filosofian päivä 18.11.2004

Kansainvälinen filosofian opettajien yhdistys AIIPh Baltic Sea Net, Suomen Unesco-kouluverkko, Filosofian ja elämäntutkimustiedon opettajat ry (FETO) ja Suomen filosofinen yhdistys (SFY) järjestivät 18.11.2004 kolmannen kerran esseetapahtuman peruskoulun sekä lukioiden ja ammattioppilaitosten oppilaille toista kertaa. Päivän yhteydessä järjestettiin Helsingissä Tieteiden talolla "Sources of Slavery" -niminen seminaari, joka alkoi Filosofian päivän esseetapahtuman palkintojen jaolla. Professori Timo Airaksinen toimi tilaisuuden keynote-puhujana.

Filosofian päivän ansiokkaimmat esheet palkittiin ja palkittuja (kuten muitakin hyviä) esseitä voi käydä lukemassa osoitteessa: www.feto.fi/Ajankohtaista/esseeteksti.html

3.2. TIETEET

Unesco ja tieteet www.unesco.org/science

Unesco toimii tieteiden edistäjänä ja tiedonvälittäjänä. Tavoitteena on tieteen tarjoaminen keinoin edistää vakaata ja rauhanomaista yhteiskunnallista kehitystä. Tavoitteeseen pyritään edistämällä tieteellistä tutkimusta, jakamalla tietoa ja soveltamalla sitä kestävästi kehityksen ja teknologian edistämiseksi, panostamalla tieteisiin ja teknologiaan rauhan hyväksi, korostamalla etiikan roolia tieteissä ja teknologiassa, edistämällä tasaveroista pääsyä tieteeseen ja teknologiseen tietoon ja niiden antamiin hyötyihin sekä tukemalla tieteen- ja päätöksentekijöiden välisiä tuottavia linkkejä.

*Luovat tieteet
yhteiskunnan hyväksi*

Unescon tiedeohjelmat

Unescon keskipitkän aikavälin strategian (2002–2007) sekä kaksivuotisen ohjelman ja -budjetin (2004–2005) pääprioriteetteina ovat luonnontieteiden osalta vesiasiat ja ekosysteemit (osana ympäristönsuojellisia ja luonnonresurssien hallintoon liittyviä kysymyksiä), tieteen ja teknologian toimintavalmiuksien edistäminen (*capacity building*) sekä kestävästi kehityksen periaatteiden ja tavoitteiden edistäminen maailmanlaajuisella tasolla. Yhteiskuntatieteiden osalta pääprioriteettina on tieteen ja teknologian etiikan kehittäminen.

Suomen Akatemia koordinoi monien kansainvälisten tiedeohjelmien ohella myös Unescon tiedeohjelmiin osallistumista. Suomen Unesco-toimikunta seuraa ohjelmien ja alan komiteoiden työskentelyä. Ohjelmiin verrattavan hallitustenvälisen valtamerkomission IOC:n osalta pääkoordinaattorina Suomessa toimii Merentutkimuslaitos.

Unescon tiedeohjelmat – yhteispohjoismainen seminaari Helsingissä 30.9.2004

Unesco-toimikunta järjesti yhteistyössä Suomen Akatemian ja opetusministeriön kanssa seminaarin Unescon tiedeohjelmista Suomen Akatemian tiloissa Helsingissä 30.9.2004. Seminaarissa keskusteltiin tiedeohjelmien roolista ja tulevista haasteista erityisesti pohjoismaisessa ja eurooppalaisessa viitekehyksessä. Kokouksen avasi Suomen Akatemian pääjohtaja Raimo Väyrynen ja puhujina olivat mm. Unescon tiedeyksikön johtaja Maciej Nalecz, Unesco-toimikunnan varapuheenjohtaja, yliopistojen rehtorien neuvoston pääsihteeri Tapio Markkanen sekä Suomen edustaja hallitustenvälisessä MOST-neuvostossa, Tampereen yliopiston erikoistutkija, dosentti Tuomo Melasuo. Puheenjohtajana toimi Unesco-toimikunnan jäsen, professori Riitta Keiski. Seminaarissa nousi esille Unescon tiedeohjelmista uusin, ns. perustiedeohjelma, joka on herättänyt myös Suomen Unesco-toimikunnassa kiinnostusta.

MOST

www.unesco.org/most/welcome.htm

*Social and Human Sciences
Newsletter osoitteessa:
www.unesco.org/shs/newsletter*

Unescon yhteiskuntatieteellinen MOST-ohjelma (*Management of Social Transformations*) tuottaa kansainvälistä, tieteidenvälistä vertailevaa tutkimusta. Ohjelma perustettiin vuonna 1994 tuottamaan luotettavaa ja merkityksellistä tietoa päättäjille. Ohjelman painopistettä on muutettu aiempaa yhä enemmän tutkimuksen, politiikan ja käytännön välisten kuilujen umpeen kuromiseen. Ohjelma pyrkii luomaan ilmapiiriä, jossa poliittiset päätökset tehdään kansallisesti, alueellisesti ja kansainvälisesti tietoon perustuen ja kestävää kehitystä edistäen.

Unesco tukee ohjelman puitteissa pitkäkestoisia ja itsenäisiä kansainvälisiä tutkimushankkeita. Merkittäviä tutkimusalueita ovat muun muassa globalisaatio ja hallinto, monikulttuuriset ja -etniset yhteisöt, kaupungistumisen kehitys ja hallinta sekä köyhyyden poistaminen.

Suomi on kuulunut MOST-ohjelman neuvostoon vuodesta 1999 ja istuu neuvoston byroossa 2003–2005. Suomen edustajana MOST-neuvostossa on ollut dosentti Tuomo Melasuo Tampereen yliopistosta. Ohjelman ensimmäistä vaihetta 1994–2001 arvioineen Korkeakoulujen arviointineuvoston puheenjohtaja, professori Ossi V. Lindqvistin johtaman asiantuntijaryhmän esitysten pohjalta aloitetut uudistukset ohjelman toiseen vaiheeseen (2002–2009) ovat edelleen käynnissä.

Suomen Unesco-toimikunnan yhteydessä toimii kansallinen MOST-työryhmä.

Bioetiikan normit ja tieteen etiikka

www.unesco.org/shs/index.shtml

Tieteen ja teknologian etiikka -ohjelman tarkoitus on edistää tieteeseen ja teknologiaan liittyvää ajattelua eettisessä viitekehyksessä panemalla alulle ja tukemalla demokraattisia yleisiin normeihin tähtääviä prosesseja.

Jotta tieteen ja teknologian kehityksen jatkuvasti kasvava potentiaali saadaan hyödyttämään ihmiskuntaa, on kehityksen rinnalla oltava sen vaikutusten eettinen arviointi. Tästä johtuen Unesco perusti vuonna 1998 Tieteen ja teknologian etiikka -ohjelman sekä Tieteellisen tiedon ja teknologian etiikan maailmankomisio COMEST:n. Tieteen ja teknologian etiikka on ollut järjestön prioriteetti vuodesta 2002. 1970-luvulta alkaen bioetiikan käsittelemien alojen määrä on kasvanut merkittävästi. Nykyisin bioetiikka käsittelee paitsi lääketieteen etiikkaa, myös yhteiskunnallisia muutoksia sekä tieteen ja teknologisen kehityksen tuomia vaikutuksia maailmanlaajuiseen kehitykseen.

Unescolla on jo ennestään erinomaisen vahva rooli bioetiikan alalla ja sen peruseränteiden luomisessa mm. vuonna 1997 hyväksytyn ihmisen geeniperimää ja ihmisoikeuksia koskevan yleismaailmallisen julistuksen myötä. Vahvistaakseen tätä rooliaan Unescon 31. yleiskokous kehotti vuonna 2001 pääsihteeriä esittelemään bioetiikan yleismaailmallisia normeja koskevat tekniset ja lainopilliset tutkimukset. Pääsihteerin pyynnöstä Unescon kansainvälinen

bioetiikkakomitea IBC luonnosteli raportin bioetiikkaan liittyvien aiheiden kansainvälisestä käsittelystä ja yleismaailmallisen instrumentin luomisen mahdollisuuksista vuonna 2003. Unescon 32. yleiskokous päätti samana vuonna ryhtyä luomaan yleismaailmallisia normeja bioetiikan alalle ja kehotti pääjohtajaa jatkaamaan aiheeseen liittyvän julistuksen valmistelutyötä konsultoiden jäsenmaita ja toisia kansainvälisiä järjestöjä. Julistuksen luonnosta on tarkoitus käsitellä Unescon 33. yleiskokouksessa vuonna 2005.

*Asiakirja bioetiikkajulistushankkeen aikataulusta osoitteessa:
www.unesco.org/shs/index.shtml*

*Tausta-asiakirja julistusluonnoksesta löytyy osoitteesta:
www.unesco.org/shs/index.shtml*

Hallitustenvälinen bioetiikkakomitea IGBC

www.unesco.org/shs/index.shtml

Hallitustenvälinen bioetiikkakomitea IGBC (*Intergovernmental Bioethics Committee*) aloitti toimintansa vuonna 1998. Se koostuu 36 jäsenvaltiosta, joiden edustajat kokoontuvat vähintään kerran kahdessa vuodessa tarkastelemaan kansainvälisen bioetiikkakomitea IBC:n suosituksia ja antamaan niistä lausuntoja. Suomi istuu toista kauttaan IGBC:ssä ja kausi päättyy vuonna 2005.

Kansainvälinen bioetiikkakomitea IBC

www.unesco.org/shs/index.shtml

Kansainvälinen bioetiikkakomitea IBC (*International Bioethics Committee*) on vuonna 1993 perustettu 36 riippumattomasta asiantuntijasta koostuva elin, tavoitteenaan ihmisarvon ja vapauden kunnioittamisen varmistaminen. Komitean tarkoituksena on toimia ainutlaatuisena maailmanlaajuisena keskustelufoorumina syvälliselle bioeettiselle asioiden tarkastelulle, jonka toivotaan johtavan informoituun päätöksentekoon. IBC toimii neuvoa-antavana elimenä suhteessa hallitustenväliseen bioetiikkakomitea IGBC:hen.

COMEST

Unescon pääjohtajan toimesta perustettiin vuonna 1998 Tieteellisen tiedon ja teknologian etiikan maailmankomissio COMEST (*World Commission on the Ethics of Scientific Knowledge and Technology*) 18 asiantuntijasta koostuvaksi neuvoa-antavaksi elimeksi ja keskustelufoorumiksi. Komission

tarkoitus on muotoilla eettisiä periaatteita taustaksi päättäjien päätöksille, joiden toivotaan perustuvan muihin kuin yksinomaan taloudellisiin syihin.

Unesco selvensi COMEST:n suuntaviivoja vuonna 2003 pidetyssä yleiskokouksessa. Kokous toivoi komission mm. tuovan maailmanlaajuisen keskustelun alueelliselle tasolle, luovan entistä parempia suhteita tiedemaailmaan ja keskittyvän eri alueille erityisiin haasteisiin. Kokous toivoi komission myös luovan sitovia eettisiä ohjeita ja niiden toimeenpanon edistämistä tiede- ja politiikka-yhteisöissä. Erityistä painoa asetettiin tiedostavuuden lisäämiseen mm. tieteellisen koulutuksen etiikkaosuuden lisäämisellä.

Perustiedeohjelma IBSP

Vuonna 2003 käynnistetty perustiedeohjelma IBSP (*International Basic Sciences Program*) pyrkii vahvistamaan Unescon jäsenmaiden toimia ja yhteistyötä perustutkimuksen, tieteen perusopetuksen ja tieteen yleisen tunnetuksi tekemisen edistämiseksi.

Toimintamuotona ohjelmassa on alueellisten projektien toteuttaminen yhteistyössä kansainvälisten, kansallisten ja/tai alueellisten tiedeorganisaatioiden ja toimijoiden kesken. Jäsenmaiden välisillä yhteistyöakseleilla ovat etelä-pohjoinen ja etelä-etelä suunnat tärkeitä. Yhteistyön myötä ohjelma tukee myös luontevasti asiantuntijoiden ja toimijatahojen verkottumista, tiedon ja hyvien käytänteiden jakamista, uusien opetusohjelmien kehittämistä ja ylipäättään monitieteellistä lähestymistapaa mm. Vuosituhattulistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Toimikunnan keskuudessa on muun muassa keskusteltu mahdollisuuksista osallistua ohjelman jatkokehittämiseen. Unesco-toimikunnan jäsen, professori Riitta Keiski ja ylijohtaja Anneli Pauli (Suomen Akatemia) kävivät Pariisissa keskusteluita Unescon apulaispääjohtaja Walter Erdelenin ym. tiedesektorin edustajien kanssa ohjelman kehittämisestä ja toiminnasta. Akatemian ja Suomen osuudesta keskusteltiin myös 24.3. Unescon luonnontieteellisen sektorin vara-apulaispääjohtaja András Szöllösi-Nagyn Suomen vierailun yhtey-

Guatemalalaisen vuoden 1982 Verapacesin joukkomurhan selviytyjiä edustavan Adivima-järjestön Jesús Tecú Osorio (edessä vas.) otettiin joukkomurhan yhteydessä lapsiorjaksi.

dessä. Esillä olivat mm. verkostojen luominen tutkijakoulujen / yliopistojen kesken, Akatemian ohjelmien hyödyntäminen, kestävän kehityksen edistäminen, Johannesburgin huipukokouksen seuranta ja yhteistyö EU:n kanssa.

Kansainvälinen geotiedeohjelma IGCP

www.unesco.org/science/earth/igcp/index_igcp.html

Kansainvälinen geotiedeohjelma IGCP (*International Geoscience Programme*) on Unescon ja IGUSin (*International Union of Geological Sciences*) yhteishanke, joka toimii n. 150 maassa ja johon kuuluu monia tuhansia tieteentekijöitä. Ohjelma tarjoaa monikansallisen toimintaympäristön tiedonvaihtoon. Erityistä painoa ohjelmassa annetaan yhteiskunnallisille asioille, kapasiteetin lisäämiselle ja kehitysmaiden geologien osallistumiselle.

Suomen kansallinen IGCP-toimikunta koordinoi ja edistää suomalaisen tutkijoiden osallistumista geotiedeohjelman tutkimuksiin. Suomen Akatemian luonnontieteiden ja tutkimuksen toimikunta nimitti 24.2.2004 uuden kansallisen IGCP-komitean kaudelle 2004-2006. Komitean puheenjohtajana toimii professori Kirsiti Loukola-Ruskeeniemi (Teknillinen korkeakoulu).

Kansainvälinen vesiohjelma IHP

www.unesco.org/water/ihp/description/index.shtml

Kansainvälinen vesiohjelma IHP (*International Hydrological Programme*) on toiminut jo vuodesta 1965 ja keskittyy hallitustenväliseen vesivarjoja koskevaan tieteelliseen yhteistyöhön, jonka avulla jäsenvaltiot voivat lisätä tietämystään veden kierrosta ja siten parantaa vesivarjojensa käyttöä ja kehittämistä. Tärkeää on myös edistää kansainvälistä tietojenvaihtoa, kehittä-

tää alan koulutusta sekä auttaa Unescon jäsenmaita yhteisen hydrologisen toiminnan kehittämisessä. Vuonna 2003 alkanut ohjelman kuudes vaihe (*Water Interactions: Systems at Risk and Social Challenges*) kohdistuu vahvasti ympäristön ja luonnonvarojen hallittuun ja vastuuntuntoiseen tutkimukseen ja käyttöön. Seuraavan, seitsemännen vaiheen suunnittelu on lähitulevaisuuden keskeisimpiä haasteita.

Ihminen ja biosfääri -ohjelma MAB

www.unesco.org/mab/

Unescon Man and the Biosphere (MAB) eli Ihminen ja biosfääri -ohjelma kehittää luonnon- ja yhteiskuntatieteiden avulla pohjaa biologisen monimuotoisuuden kestäväälle käytölle ja säilyttämiselle sekä ihmisen ja heidän ympäristönsä välisen suhteen paranemiselle maailmanlaajuisesti. Ohjelma rohkaisee poikkitieteelliseen tutkimukseen ja koulutukseen luon-

Kuva: Riikka Nieminen

Muistomerkki mustille orjille Yhdysvaltojen ensimmäisen presidentin George Washingtonin kotitilalla Mount Vernonilla Virginian osavaltiossa. Washington peri vain 11-vuotiaana kymmenen orjaa ja maata ja käytti tilallaan orjatyövoimaa. Testamentissaan Washington määräsi kuitenkin kaikki orjat vapautettavaksi vaimonsa Marthan kuoleman jälkeen.

nonvarojen hallinnassa. MAB ei siten ainoastaan lisää tiedostavuutta ympäristöasioista ja maailmanlaajuisista muutoksista, vaan lisää myös tieteen ja tieteentekijöiden osallisuutta luonnonvarojen viisasta käyttöä koskevien politiikkalinjausten kehittämisessä.

MAB mm. tutkii, monitoroi ja arvioi ympäristön tilaa BRIM-ohjelman (*Biosphere Reserve Integrated Monitoring Programme*) puitteissa. Se pyrkii nostamaan alan kapasiteettia, ja tietoisuutta aiheesta mm. koulutuksen avulla.

Seuraavien vuosikymmenten aikana MAB keskittyy entistä enemmän uusiin kestävästä kehitystä palveleviin lähestymistapoihin, erityisesti edistämällä suojelua ja luonnonvarojen järkevää käyttöä. Unescon laajan mandaatin ja kulttuurien välisen viitekehityksen avulla MAB edistää sekä tieteellistä tutkimusta että tiedon leviämistä, ottaen samalla huomioon perinteisen tietämyksen luonnonvarojen käytöstä. Ohjelma auttaa Agenda 21:n ja muiden sopimusten, erityisesti sopimuksen biologisesta monimuotoisuudesta, toimeenpanemisessa.

Ohjelman toteutuksen oleellisena runkona ovat biosfäärialueet, joita on tällä hetkellä 97 maassa yhteensä 459. Suomessa alueita on kaksi: Pohjois-Karjalan ja Saaristomeren biosfäärialueet. Ohjelman yhteyteen on luotu myös alueellisia verkostoja. EuroMAB-verkosto perustettiin vuonna 1987 ja siihen kuuluu 30 maata Euroopasta ja Pohjois-Amerikasta. Se on alueellisista verkostoista suurin ja alue sisältää mm. yli 200 biosfäärialuetta. Kokonsa vuoksi verkosto on edelleen jaettu pienempiin alueellisiin verkostoihin, joista yksi on Latviassa 13.-15.10.2004 pidetyssä tietojenvaihtokonferenssissa luotu Pohjois-Euroopan NordMAB-verkosto. Nord-

MAB-verkoston kuuluvia alueita on Latvian, Norjan, Ruotsin, Suomen, Tanskan (Grönlanti), Viron ja Venäjän alueilla. Suomen biosfäärialueilla on omat kansalliset koordinaattorit.

Hallitustenvälinen valtamerialuekomissio IOC

<http://ioc.unesco.org>

Unescon tiedeohjelmiin rinnastuu läheisesti merkittävä hallitustenvälinen valtamerialuekomissio IOC (*Intergovernmental Oceanographic Commission*), jolla komissioluonteensa puolesta on ohjelmia itsenäisempi asema. Komission tavoitteena on edesauttaa ja kohentaa maailmanlaajuisesti meriin liittyvää tutkimusta, tiedonkeruuta, koulutusta sekä merien hyödyntämisen suuntaamista kestävästi kehityksen kriteerien mukaisiksi. IOC:n merkittävimpiä tutkimusalueita ovat meriekologiaan, kalastukseen, ilmastonmuutokseen, rannikkoalueiden suojeluun, tiedonvälitykseen, valtamerien havaintojärjestelmien kehittämiseen ja luonnonkatastrofien ennakointiin liittyvät kokonaisuudet. Luonnonkatastrofien ennakoinnin osalta IOC oli jo vuonna 1968 perustamassa Tyynenmeren tsunami-varoitussysteemiä ja toimii yhä järjestelmän pääoperaattorina. IOC:n tavoitteena on laajentaa järjestelmä maailmanlaajuisesti. Suomi istuu toista peräkkäistä kauttaan (2003-2005) IOC:n hallintoneuvostossa, edustajanaan professori Matti Perttilä Merentutkimuslaitokselta.

IOC ja hyökyaalto-katastrofi

www.unesco.org/tsunami

<http://ioc.unesco.org/indotsunami/>

<http://ioc.unesco.org/itsu/>

26.12.2004 tapahtunut Intian valtameren aluetta koetellut Tsunami-katastrofi tuhansine kuolonuhreineen herätti keskustelua kansainvälisten varoitussysteemien tilasta ja kehittämisestä Intian valtameren alueella. IOC:n alaisuudessa toimiva ICG/ITSU (*International Coordination Group for the Tsunami Warning System in the Pacific*) kerää ja analysoi hyökyaaltovaroituksia maailmanlaajuisesti. Jo 1960-luvulla Tyynenmeren alueelle kehitetty järjestelmä ei taloudellisten resurssien puutteesta ollut vuoden 2004 loppuun laajentunut koskemaan Intian valtameren aluetta. Katastrofin jälkeen IOC sai YK:lta valtuutuksen toimia Intian valtameren kattavan varoitussysteemin perustamistyön koordinaattorina. Vaikka toiminta käsittää aluksi Intian valtameren alueen, tavoitteena on perustaa alueelliset varoitussysteemit ja hälytyskeskukset myöhemmin myös Karibian meren, Väli-Amerikan ja Välimeren alueille.

3.3. KULTTUURI

Unesco ja kulttuuri www.unesco.org/culture

Menneisyydestä kumpuava ja tulevaisuutta määrittävä kulttuuri on elävä osa maailmaa. Sekä fyysinen että henkinen maailmanperintö ilmaisevat tätä mitä moninaisimmilla tavoilla – maailman yli 6000 yhteisöä ja kieltä tuottavat luovan ilmaisun eri muotoja, arvoja, uskomuksia, luovuutta kaikki omalla tavallaan, joita on pyrittävä säilyttämään ja edistämään.

Unescon perustamisestaan lähtien voimakkaasti edistämät kulttuurinen moninaisuus ja kulttuurien välinen vuoropuhelu ovat tänään varsin korkealla kansainvälisellä asialistalla. Unescolla onkin nyt ainutlaatuinen ja keskeinen rooli mm. rauhankulttuurin ja globalisaation vaikutusten arvioinnissa ja hallinnassa. Kulttuuri ei ole vain väline rauhan luomiseen ja sovitteluun vaan myös voimakas tekijä kestävän kehityksen edistämisessä.

Kulttuuri on paitsi rauhan ja sovittelun väline, voimakas tekijä kehityksessä ja yhteisen tulevaisuutemme muokkaaja

Vuosi 2004:
kansainvälinen orjuuden vastaisen taistelun ja orjuuden lakkauttamisen merkkivuosi

Orjuus ennen ja nyt -seminaari ja näyttely kulttuurikeskus Caisassa 1.12.2004

Helsingin kaupungin kansainvälinen kulttuurikeskus Caisa ja Suomen Unesco-toimikunta järjestivät yhteistyössä opetusministeriön kanssa seminaarin kansainvälisen orjuuden vastaisen taistelun 200-vuotisjuhlavuoden kunniaksi 1.12.2004. Seminaarin pääpuhujana toimi apulaispääjohtaja Mounir Bouchenakin edustajana Unescon ohjelma-asiantuntija Jan Hladik.

Orjuuden aiheita käsiteltiin seminaarissa monipuolisesti niin puheen- vuoroin kuin paneelikeskusteluihin. Keskustelijoina olivat mm. professori Juhani Koponen (Helsingin yliopiston kehitysmaatutkimuksen laitos), kansanedustaja Irina Krohn, yksikön päällikkö Johanna Suurpää (UM), toiminnanjohtaja Reet Nurmi (Monika-Naiset Liitto ry) ja kirjailija Marianne Backlén.

Seminaarin yhteydessä avattiin 1. joulukuuta Caisassa teemavuoteen liittyvä näyttely "Lest we forget, the Triumph over Slavery". Näyttelyn, joka oli avoinna 17.12. asti, oli koonnut New Yorkin Schomburg-Centre for Research in Black Culture.

Maailmanperintö ja orjuus

Uusia kohteita

Maailmanperintöluettelossa on useita orjuuteen liittyviä historiallisia kohteita. Kohteet Senegalissa, Tansaniassa, Ghanassa ja Gambiassa muistuttavat orjakaupasta uudelle mantereelle. Toiset muistomerkit, kuten Abomeyn kuninkaalliset palatsit Beninissä, muistuttavat afrikkalaisten maorjajärjestelmien roolista orjakaupassa. Myös Amerikassa ja Länsi-Intiassa on lukuisia orjuuteen liittyviä maailmanperintökohteita, kuten Amerikan ensimmäinen orjamarkkinapaikka Salvador da Bahian historiallisessa keskuksessa Brasiliassa.

Lisätietoa englanniksi:
<http://whc.unesco.org/nwhc/pages/doc/mainf5.htm>

Ajankohtaista Suomesta ja maailmanperinnöstä

Ehdotus Struven kolmiomittausketjun sisällyttämisestä maailmanperintöluetteloon

Suomi esitti tammikuussa 2004 Struven kolmiomittausketjua otettavaksi mukaan maailmanperintöluetteloon. Kyse on kymmenen maan yhteisesityksestä, jossa Suomen lisäksi mukana ovat Norja, Ruotsi, Venäjä, Viro, Latvia, Liettua, Valko-Venäjä, Ukraina ja Moldova. Kyseisten maiden alueilla on vuosina 1816-1855 saksalaisen tähtitieteilijä F.G.W. Struven johdolla rakennetun kolmiomittausketjun pistemäisiä mittauskohteita. Maailmanperintökomissio päättänee

kohteen hyväksymisestä luetteloon vuonna 2005.

Suomesta Unescon maailmanperintöluettelo on hyväksytty tähän mennessä viisi kulttuurikohtetta: Suomenlinna, Vanha Rauma, Petäjäveden kirkko, Verlan puuhiomo ja pahvitehdas sekä Sammallahdenmäen pronssikautinen hautaröykkiöalue.

Merenkurkun saaristoa suunnitellaan Suomen ensimmäiseksi luonnonperintökohteeksi

Suunnitteilla on Merenkurkun saariston esittäminen ensimmäisenä suomalaisena luonnonperintökohteena Unescon maailmanperintöluetteloon vuonna 2005.

Ympäristöministeriön teettämien selvitysten mukaan Merenkurkun saaristolla on maapallon kehityshistoriaa selittäviä ja muita geologisia erityispiirteitä, joiden perusteella kohdetta voidaan pitää maailmanlaajuisesti ainutlaatuisena luonnonperintönä. Aluetta esitetään vuonna 2000 maailmanperintöluetteloon hyväksytyin Ruotsin Höga Kustenin liitännäisalu-

eeksi. Luonnonperintökohteet ovat Unescon maailmanperintöluettelossa kulttuurikohteita harvinaisempia. Vuonna 2004 luettelossa oli 788 kohdetta, joista 611 edustaa kulttuuriperintöä, 154 luonnonperintöä ja 23 on ns. yhdistelmäkohteita. Kohteet ovat yhteensä 134 sopimusvaltiosta. Pohjoismaista luonnonperintöä edustavat Höga Kustenin lisäksi Laplandsparken Ruotsista, Thingvellirin kansallispuisto Islannista ja Ilulissatin jäätikkövuono Tanskasta (sijaitsee Grönlannissa). Luonnonperintökohteita on viime vuosina hyväksytty maailmanperintöluetteloon vuosittain vain muutamia.

Suomen Unesco-toimikunta seuraa aktiivisesti maailmanperintöön liittyvää toimintaa ja tukee globaali-strategian noudattamista. Maailmanperintösopimuksen keskeinen lähtökohta on huoli maailman uhanalaisen kulttuuri- ja luonnonperinnön säilymisestä tuleville sukupolville.

Miten Sinä voit tukea maailmanperintötyötä?

Lahjoitukset maailmanperintötyölle voi antaa (euroissa) tilille:

UNESCO Ac No. 30003-03301-00037291909-97

SOCIETE GENERALE

Paris Seine Amont

10 rue Thenard

75005 PARIS, FRANCE

SWIFT code: SOGEFRPPAFS

Merkitse lahjoituksen yhteydessä tukevasi maailmanperintörahastoa, englanniksi (World Heritage Fund) tai ranskaksi (Le Fonds du Patrimoine Mondial).

Lisätietoa maailmanperinnöstä saat mm. seuraavilta sivuilta:

www.minedu.fi/opm/unesco/maailmanperinto.html

www.unescokoulu.fi/Maailmanperinto/index.html

whc.unesco.org

Kulttuurinen moninaisuus – kohti kansainvälistä yleissopimusta –seminaari 17.5.2004

Suomen Unesco-toimikunta järjesti Helsingissä 17.5.2004 seminaarin kulttuurista moninaisuutta koskevan yleissopimuksen valmistelusta yhteistyössä Kansainvälinen kulttuurikeskus Caisan kanssa. Seminaarin alustajina toimivat mm. kulttuurikeskus Caisan

johtaja Johanna Maula ja professori Martin Scheinin Åbo Akademiasta, molemmat Unesco-toimikunnan jäseniä. Puhetta johti niin ikään toimikunnan jäsen, teatteriohjaaja Raija-Sinikka Rantala.

Seminaarissa todettiin kulttuurista moninaisuutta käsiteltävän monien kansainvälisten järjestöjen piirissä – Unescon lisäksi mm. YK:n muissa erityisjärjestöissä, Euroopan neuvostossa, Euroopan unionissa,

WTO:ssa sekä kulttuuriministereiden epävirallisessa verkostossa INCP-verkostossa. Unescon tavoitteena on saada sopimus valmiiksi ja hyväksytyksi vuoden 2005 yleiskokouksessa.

ISEA2004 Helsingissä 14.–22.8.2004

www.isea2004.net/

Kansainvälisesti merkittävä mediakulttuuritapahtuma ISEA2004 (*International Symposium on Electronic Arts*) toi Helsinkiin, Tallinnaan ja Maarianhaminaan mediataiteen, -tutkimuksen ja teknologiakehityksen kärjen 14.–22.8.2004. Tapahtumaan osallistui 1400 alan huippuosaajaa ja tuhansia konsertti- ja konferenssivieraita. Tapahtuma järjestettiin Unescon tuella Suomen Unesco-toimikunnan myötävaikutuksella ja sai lisäksi oikeuden käyttää Unescon nimeä ja logoa.

Unesco Digital Arts Awards 20.8.2004

<http://portal.unesco.org/digiarts>

Unescon vuoden 2004 Digital Arts Award -palkinnot jaettiin Helsingissä 20.8.2004 ISEA-tapahtuman yhteydessä. Helsingissä nykyaiteen museo Kiasmassa pidetyssä palkintojenjakotilaisuudessa palkinnot jakoi tasavallan presidentti Tarja Halonen. Pääpalkinnon voitti intialainen Sarai Media Lab projektilla Network of No Des. Tilaisuus järjestettiin ISEA2004-tapahtuman yhteydessä.

Digital Arts Award on Unescon Promotion of the Arts -palkinnon erityiskategoria, jonka avulla halutaan edistää nuorten taiteilijoiden innovatiivisen toiminnan tunnustamista digitaalisen taiteen alalla.

Merkittäviä etappeja kulttuurisen moninaisuuden alalla Unescon piirissä:

- 1982 *Maaailman kulttuuripoliittinen konferenssi Meksikossa. Konferenssin loppujulistuksessa todetaan muun muassa, että "juuri kulttuuri antaa ihmiselle kyvyn pohtia itseään", "jokainen kulttuuri on ainutkertainen ja korvaamaton arvomaailma" ja että Unescon tulisi "jatkaa ja vahvistaa työtään kansojen ja kansakuntien välisten kulttuuriyhteyksien lisäämiseksi".*
- 1985 *YK:n ja Unescon yhteinen Kulttuurien ja kehityksen maailmankomission pohdinta 1980-luvulla YK:n entisen pääsihteerin Javier Pérez de Cuellarin johdolla johtaa loppuraporttiin "Moninaisuus luovuutemme lähteenä" (Our Creative Diversity).*
- 1998 *Tukholmassa pidetään hallitustenvälinen kulttuuripoliitiikan ja kehityksen konferenssi, jonka hyväksymässä toimintasuunnitelmassa korostetaan mm. kulttuuripoliitiikan ottamista yhdeksi kehitysstrategian avaintekijäksi.*
- 2001 *Unescon yleiskokous hyväksyy kulttuurista moninaisuutta koskevan yleismaailmallisen julistuksen. Julistus sijoittaa kulttuurisen moninaisuuden oleelliseksi osaksi ihmiskunnan yhteistä perintöä, yleismaailmallisten ihmisoikeuksien kunnioitusta, luovuuden edistämistä, kansainvälistä solidaarisuutta, kestäväää kehitystä ja ihmisyksilön älyllistä, tunneperäistä, moraalista ja henkistä hyvinvointia.*
- 2003 *Unescon yleiskokous päättää ryhtyä laatimaan järjestön johdolla kulttuurista moninaisuutta koskevaa yleissopimusta. Sopimuksen on tarkoitus täydentää vuoden 2001 julistusta ja keskittyä erityisesti kulttuurisisältöjen ja taiteellisen ilmaisun moninaisuuksien tukemiseen. Aikataulutavoitteeksi asetetaan Unescon 33. yleiskokous vuoden 2005 syksyllä.*

Haagin vuoden 1954 yleissopimuksen 50-vuotisjuhlaseminaari 30.11.2004

Opetusministeriön Haag-työryhmä, Suomen Punainen Risti ja Suomen Unesco-toimikunta järjestivät yhteistyössä 30.11.2004 Unescon Haagin vuoden 1954 yleissopimuksen 50-vuotisjuhlaseminaarin Säätytalolla Helsingissä. Haagin vuoden 1954 yleissopimus on Unescon yleiskokouksen hyväksymä humanitaarinen yleissopimus, jonka tavoitteena on kulttuuriomaisuuden suojelu aseellisessa selkkauksessa. Seminaarin avasi kulttuuriministeri Tanja Karpela ja tilaisuudessa puhuivat muiden muassa eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Liisa Jaakosaari sekä Unescon kulttuuriohjelman apulaispääjohtaja Mounir Bouchenakin edustajana toiminut ohjelma-asiantuntija Jan Hladik.

Kulttuuria ja kulttuurien välistä yhteistyötä

Dosentti Tuomo Melasuo, Rauhan- ja konfliktintutkimuskeskus TAPRI, Tampereen yliopisto, Unesco-toimikunnan yhteiskuntatieteellisen MOST-työryhmän puheenjohtaja ja Suomen edustaja hallitustenvälisessä MOST-byroossa

Viimeisen kymmenen viidentoista vuoden kuluessa yhteiskunnallinen ja kansainvälinen keskustelu kulttuurista on muuttunut suuresti. Kulttuurit ja kulttuurien rooli yhteiskunnalliseen kehitykseen vaikuttajina nähdään nykyisin huomattavasti merkittävämpänä kuin aikaisemmin. Tämä kulttuurin korostaminen koskee niin yhteiskuntien sisäisen kuin kansainvä-

listen suhteiden kehityksen tarkastelua. Kansainvälisten suhteiden tasolla syyskuun 2001 ikävät tapahtumat New Yorkissa aiheuttivat kulttuurikeskustelun hyppäksenomaisen vauhdittumisen noiden suhteiden selittämisessä. Tämä näkyy niin ns. "terrorismin vastaisessa sodassa" kuin pohdittaessa EU:n perustuslain sisältöä. Myös hahmoteltaessa Turkin tulevaa EU-jäsenyyttä on tämä kulttuuriulottuvuus esillä voimakkaammin kuin mitä se on koskaan aikaisemmissa laajenemisvaiheissa ollut.

Vaikka kulttuurien merkityksen parempi tiedostaminen on tietysti myönteinen ilmiö, on siinä myös monta "muttaa". Yhtäältä kulttuuriulottuvuus tuntuu nykyisin syrjäyttävän monta muuta yhteiskunnallista kehitystä selittävää seikkaa, kuten esimerkiksi taloudelliset, poliittiset ja historialliset tekijät. Tapa, jolla tätä kulttuurikeskustelua käydään, on siten osittain ongelmallinen. Toisaalta ajateltavaa antaa myös se sisältö, jonka kulttuurikeskustelu on omaksunut: sitä ei itse asiassa määritellä, vaan se jää usein löyhäksi toteamiseksi. Ja kun määrittelyä esiintyy, se usein pelkistyy hyvin kapeaksi, rajalliseksi ja epätieteelliseksi. Esimerkkinä olkoon kulttuurin ja uskonnon samaistaminen - kun tiedetään jonkun henkilön tai kansan uskonto, kuvitellaan jo tiedettävän kaikki oleellinen tai ainakin oleellisin ko. kulttuurista. Tällöin kulttuurista, kulttuurivuoropuhelusta ja kulttuurien välisestä yhteistyöstä tulee puhtaasti poliittinen ilmiö ja politiikan tekemisen väline.

Monet valtiot, maat ja kansat sanovat nykyisin kunnioittavansa monikulttuurisuutta. Näin todetaan tänään huomattavasti laajemmin kuin vielä puolitoista vuosikymmentä sitten. Kansainvälisellä tasolla pyrkii

Unesco maailman tiede- ja kulttuurijärjestönä vielä syksyllä 2005 samaan aikaan julistuksen maailman kulttuuridiversiteetistä. Parhaillaan hyväksymisprosessin kohteena olevan EU:n perustuslain lisäksi myös EU korostaa kulttuurien välisen yhteistyön merkitystä niin sisäisessä kehityksessään kuin naapurisuhteissaan. Mutta miten tätä kaikkea oikein voisi paremmin jäsentää?

Kulttuurien mieltäminen ainoastaan tai ensisijaisesti uskonnoksi ei luonnollisesti ole riittävää. Kulttuurin viipaloiminen osiksi on sekin vain osittaisratkaisu. Kuten moni muu, painottaa myös Euroopan komission entisen puheenjohtajan Romano Prodin asettama Euro-Välimeri -suhteita pohtiva Viisaiden ryhmä kulttuurin antropologista lähestymistapaa, sitä kuitenkin tarpeeksi määrittelemättä. Kuitenkin juuri tämä antropologinen lähestymistapa lienee mielenkiintoisin. Euro-Välimeri -yhteistyön kannalta Maxime Rodinsonin yritys jo neljännesvuosisata sitten määritellä kulttuuri arabimaailman osalta on edelleen käyttökelpoisen. Kulttuuriin kuuluvat tämän määritelmän mukaan lyhentäen kaikki yksilöiden ja ihmisyyhteisöjen sosiaalisesti oppimat käyttäytymis- ja toimintatavat, jotka usein myös siirtyvät sukupolvelta toiselle (Maxime Rodinson, "Les arabes", Presses Universitaires de France, Paris, 1979, s. 20). Käytännössä mukaan lasketaan siis kaikki, mikä edellyttää osaamista ja tietämistä. Euroopan ja Välimeren maiden suhteissa tämän kaltainen laaja antropologiasta kumpuava kulttuurikäsitys esiintyy aika lailla eri tavalla riippuen siitä, ovatko kyseessä tiedotusvälineet, viralliset julkilausumat vai käytännön kulttuuriyhteistyö.

Unesco keskittyy Euro-Välimeri -kulttuuriyhteistyöhön muutama vuosi sitten perustetun Euro-arabi -toimintaryhmän (Euro-Arab Task Force, Groupe de Travail Euro-Arabe de l'Unesco) avulla. Se kokoaa piiriinsä kymmenen molempien rantojen kansallista komiteaa. Tänä vuonna toimintaryhmä on erityisesti paneutunut marraskuussa 2005 Tunisiassa pidettävän YK:n Maailman tietoyhteiskunta-konferenssin valmisteluun (*World Summit on the Information Society*).

EU:n Välimeri-yhteistyö

Euroopan unionin Välimeri-yhteistyö alkoi nyky muodossaan Barcelonan konferenssista syksyllä 1995. Kulttuurikysymykset olivat kuitenkin pitkään "lapsipuolen" asemassa tässä Barcelona-prosessissa. Huolimatta kulttuurikysymysten vaatimattomasta "näkyvyydestä" niin prosessin virallisessa toiminnassa kuin tiedotusvälineissä, on paljon kuitenkin tapahtunut kulttuurielämän toimijoiden ja vaikuttajien tasolla. Valencian ulkoministerikokouksessa 2002 kulttuurikysymykset ponnahtivat pinnalle. Syynä lienee yhtäältä kansainvälisten suhteiden muutokset ja eurooppalaisten huolestuminen näistä kehityksen käännteistä. Valencian toimintasuunnitelmassa kulttuurikysymyksiin ja kulttuuriyhteistyöhön kiinnitettiin aikaisempaa huomattavasti suurempaa huomiota ja EU:n toimintamahdollisuuksia päätettiin kohentaa. Niinpä seuraavissa Napolin ja Haagin ulkoministerikokouksissa tehtiin lopulliset päätökset kulttuuriyhteistyösäätiön perustamisesta.

Keväällä 2005 tämä Anna Lindh -säätiöksi (*Anna Lindh Euro-Mediterranean Foundation for the Dialogue*

between Cultures) ristitty Barcelona-prosessin ensimmäinen todella yhteinen instituutio avattiin virallisesti Alexandriassa. Säätiö muodostuu 35 kansallisesta verkostosta ja Alexandriassa sijaitsevasta sihteeristöstä. Sen ensivaiheen budjetti on suhteellisen vaatimaton käsittäen vajaat 12 miljoonaa euroa.

Anna Lindh -säätiön toimintasuunnitelma ensimmäiseksi kolmeksi vuodeksi kohdistuu erityisesti nuorisoon ja keskittyy kuuteen pääkohtaan haluten vakiinnuttaa käsitystä yhteisestä tulevaisuudesta, painottaa moniperspektiivisyyttä koulutuksessa ja kulttuuridiversiteettiä sekä tieteitä, siis korkeakouluopetusta ja tutkimusta, että tietoyhteiskuntaa ja sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Anna Lindh -säätiöön asetetaan paljon toiveita ja odotuksia. Säätiön toivotaan muodostuvan todelliseksi keinoksi kamppailla ennakkoluuloja ja tietämättömyyttä vastaan. Säätiön saksalainen toiminnanjohtaja Traugott Schöfthaler menee tulevan toiminnan periaatteita hahmotellessaan vieläkin pitemmälle uumoillessaan kehitystä kulttuurien välisestä vuoropuhelusta niiden yhteistyöhön ja yhdessäoloon. Tämän edellytyksenä ja samalla ohjelman laadullisena tavoitteena on juuri moniperspektiivisyyteen kasvattaminen - asioita voidaan tarkastella useammalta kuin yhdeltä kantilta. Säätiön toimintaohjelma pitää tämän ominaisuuden, tämän taidon iskostamista Euro-Välimeri -suhteen kaikille osapuolille suvaitsevaisuuden ja monikulttuurisuuden edellytyksenä. Vaade etenemisestä vuoropuhelusta yhdessäoloon merkitsee todellisen monikulttuurisuuden tavoittelua, eikä vain osapuolten välisissä suhteissa, vaan myös niiden itseymmärryksessä ja niiden yhteis-

kuntien sisäisessä kehityksessä. Myös Euroopalla on paljon opittavaa Välimeren kulttuuriyhteistyöstä. Näihin yleisiin tavoitteisiin pääsemiseksi Anna Lindh -säätiö haluaa tuoda kortensa kekoon nimenomaan käytännöllisellä toiminnalla. Se tarkoittaa yhteisten konkreettisten hankkeiden tukemista ja koordinoitua. Nämä konkreettiset hankkeet koskevat tietysti erilaisia kulttuurientoja, joissa nuoris- ja populaarikulttuurilla on merkittävä asema.

Anna Lindh -säätiön mahdollisuudet onnistua edistämään tavoitteitaan riippuvat monista Euro-Välimeri -suhteisiin vaikuttavista tekijöistä. EU on julistanut vuoden 2005 "Välimeren vuodeksi" ja syksyllä 2005 muistetaan näkyvämmiin Barcelona-prosessia sen täyttäessä kymmenen vuotta. Samalla yritykset Euro-Välimeri -suhteiden edelleen vauhdittamiseksi tulevat entistä konkreettisemmin esiin.

Vaikka kaikki Euro-Välimeri -suhteiden kehittämistä ajavat tahot kokevat ihmisten liikkuvuuden rajoitukset yhteistyön ja lähentymisen suurimmaksi ongelmaksi, antavat ns. "uusi naapuripolitiikka" ja viisi-vuotishjelma hyvin vaatimattomia eväitä sen helpottamiseen. Jos tähän ongelmaan ei saada parannusta, rajoittaa se myös kulttuuriyhteistyön kehittymistä. Onneksi Euro-Välimeri -parlamenttien kokous (*Euro-Mediterranean Parliamentary Assembly, Assemblée parlementaire euro-méditerranéenne*) vaatii tarmokkaampaa puuttumista näihin kysymyksiin ja ajaa voimakkaasti yhteistyötä Anna Lindh -säätiön kanssa. Ihmisten liikkuvuus tuntuuikin suuremmalta ja tärkeämmältä haasteelta kuin mitä

usein pystymme ymmärtämään. Anna Lindh -säätiöllä tulee olemaan todella haastava tehtävä vastata kansalaisyhteiskunnan moninaiisiin toiveisiin.

Alkuperäiskansojen vuosikymmen 1995-2004

Unescolla oli muiden YK:n erityisjärjestöjen ohella merkittävä rooli maailman alkuperäiskansojen vuosikymmenen kumppanuusien toimeenpanossa. YK:n yleiskokouksen julistaman vuosikymmenen tarkoitus oli vahvistaa kansainvälistä yhteistyötä alkuperäiskansojen ongelmien ratkaisuisissa mm. ihmisoikeuksien, ympäristönsuojelun, kehityksen, koulutuksen ja terveyden aloilla. Vuosikymmenen aikana alkuperäiskansojen oikeuksiin saatiin aikaan merkittäviä parannuksia, mutta menestyksistä huolimatta alkuperäiskansojen ja niiden rikkaan kulttuuriperinnön asema on edelleen haavoittuvainen. Globalisaatioon, laajoihin muuttoliikkeisiin ja ympäristöön liittyvät riskitekijät ovat edelleen todellisuutta, samoin kuin sosiaalisen ja taloudellisen syrjinnän olemassaolo.

Suomen Unesco-toimikunta kiinnittää toiminnassaan erityistä huomiota alkuperäiskansoihin.

Unescon alkuperäiskansoja koskevat sivustot osoitteessa: www.unesco.org/culture/indigenous/

Unesco and Indigenous Cultures -konferenssi, Tromssa, Norja, 29.9.-2.10.04

Suomen Unesco-toimikunnan jäsen, Helsingin kaupungin kulttuurikeskus

Caisan johtaja Johanna Maula osallistui Norjan Unesco-toimikunnan yhteistyössä Tromssan yliopiston saamen kielen ja kulttuurin tutkimuskeskuksen (*Senter for samiske studier/Centre for Sámi studies*) kanssa järjestämään konferenssiin, jonka aiheena oli tarkemmin *Knowledge in the Next Generation: Major Challenges Regarding the Sustainability of Indigenous Cultures*. Unescoa konferenssissa edusti kulttuuripolitiikka-

osaston (*Division of Cultural Policies and Intercultural Dialogue*) johtaja Katerina Stenou.

Alkuperäiskansojen, Unescon, jäsenmaiden, yliopistojen, monenvälisten kansainvälisten järjestöjen ja kolmannen sektorin edustajia yhteen saattanut konferenssi oli esimerkki siitä, mitä kumppanuus, "*Partnership in Action*", käytännössä voi olla.

3.4. VIESTINTÄ

Unesco ja viestintä www.unesco.org/webworld

Unescon viestintäsektorin kolme ensisijaisista strategista päämäärää ovat vapaan ajatustenvaihdon edistäminen ja informaation maailmanlaajuisen saavutettavuuden lisääminen; pluralismin ja kulttuurisen moninaisuuden lisääminen tiedotusvälineissä ja maailmanlaajuisissa tietoverkoissa sekä informaatioteknologian saatavuuden lisääminen kaikille.

Ajatusten vapaata kulkua sanoin ja kuvin

Tietoyhteiskuntahuippukokous WSIS (World Summit on the Information Society)

www.unesco.org/wsisis

Tietoyhteiskuntahuippukokous WSIS pidetään kahdessa vaiheessa. Ensimmäinen vaihe kulminoitui vuoden 2003 kokoukseen Genevessä. Toisen vaiheen kokous pidetään Tunisiassa 16-18.11.2005.

Unescon rooli on WSIS-valmisteluissa keskeinen jo yksin järjestön ajatustenvaihtoa ja tietoa korostavan mandaatin vuoksi. Unescon panoksessa prosessiin kietoutuvat toisiinsa tietoyhteiskuntakehityksen eettiset,

oikeudelliset ja yhteiskunnallis-kulttuuriset ulottuvuudet. Unesco pyrkii auttamaan ymmärtämään informaatioteknologian tarjoamia mahdollisuuksia yksilön näkökulmasta ja rohkaisee päätöksentekijöiden, kansalaisjärjestöjen ja yksityissektorin edustajia keskusteluun kaikkien ulottuvilla olevan tietoyhteiskunnan kehittämisen reunaehdoista.

WSIS:n seurantaan liittyen Unescolla on keskeinen rooli mm. ITU:n (*International Telecommunication Union*) ja YK:n kehitysohjelma UNDP:n (*United Nations Development Program*) rinnalla. Suomen Unesco-toimikunta pyrkii osaltaan vaikuttamaan siihen, että Unescon seuraava ohjelma

(2006–2007) huomioi seurantaan liittyvät toimenpiteet. Toimikunta toimii tiiviissä yhteistyössä kansallisen WSIS-valmisteluryhmän kanssa.

Lehdistön vapauden päivä 3.5.2004

Suomen journalistiliitto ja elokuvateatteri Bio Rex järjestivät yhteistyössä Unescon julistamana lehdistön vapauden päivänä erityisnäytöksen Bill Grayn ohjaamasta ja käsikirjoittamasta elokuvasta *Shattered Glass*, Väritetty totuus. Elokuva kertoo lahjakkaan, mutta valheellisen journalistin urasta. Esityksen jälkeen järjestettiin keskustelu toimittajien moraalista. Keskustelua johti Suomen journalistiliiton 2. varapuheenjohtaja Asko Lehtonen.

www.unesco.org/webworld/wpfd

Niukkuuden jakajat: IPDC ja IFAP

*Professori Ullamaija Kivikuru,
Svenska social- och kommunal-
högskolan vid Helsingfors
universitet*

Unescon kahden viestintäalan erikoisohjelman, International Programme for the Development of Communicationin (IPDC) ja Information for All Programmen (IFAP), syntyhistoriassa on samantyyppisiä piirteitä, vaikka ohjelmilla on ikäeroa reilut parikymmentä vuotta.

IPDC synnytettiin balsamiksi kehitysmaiden haavoille 1970-luvun suuren viestintädebatin päätteeksi ja tarkoitus oli, että maailman kaikki maat lähtisivät yhdessä tukemaan kehitysmaiden mediaoloja. IFAP puo-

lestaan syntyi 1990-luvun uuteen tietoyhteiskuntahuumaan, kun kehitysmaiden havaittiin olevan kehityksen sivuraiteella, tai "informaation valtatie puskapoluilla", kuten eräs jamaikalainen Unesco-valtuutettu asian ilmaisi. IFAP:n avulla oli siis määrä saada lisäpanostusta siihen, ettei informaatiokuilu pohjoisen ja etelän välillä revähtäisi liian suureksi uudessa teknologiassa.

Valitettavasti mainittuja ohjelmia yhdistää pari muutakin piirrettä. Ensimmäisen idealismista huolimatta on taloudellista tukea ollut molemmille ohjelmille tarjolla kovin niukasti. Vauras pohjoinen ei ole muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta ollut käytännössä valmis antamaan tunnettua taloudellista tukea köyhimpien maiden viestintäolojen kohentamiseksi. Vaikka Suomi kuuluu pitkässä juoksussa esimerkiksi IPDC:n kärkipäähän tukijoihin, ei meidän ole syytä asiasta ylpeillä: kärkisija on pikemminkin osoitus IPDC-tuen yleisestä niukkuudesta.

Kun jaettavaa on niukasti, syntyy kärkeä kriteereistä. Molempien ohjelmien hallintoa ja toiminnan peruslinjoja on rukattu, ohjelmia on arvioitu ja jäsenmaihin vedottu, mutta rahapula uhkaa yhä.

IPDC

IPDC:n "kummisetä" Norja teetti pari vuotta sitten laajan arvioinnin, jonka tulos oli IPDC:lle perusmyönteinen, vaikka huomautettavaakin löytyi. Perusehdotus oli, että Norjan tulisi jatkaa tukeaan, mutta edellyttää muutoksia. Vuodesta 2004 tulikin ensimmäinen muutosten toteutuskausi ja IPDC:ssä siirryttiin kankeasta hallintokoneistosta eräänlaiseen harvainvaltaan: 39-jäseniselle hallintoneuvostolle

eli councilille jäi peruslinjojen veto, eikä se enää kokoonnu kuin kerran kahdessa vuodessa. Suppea hallitus eli byroo päättää projektien hyväksymiset ja hylkäämiset. Suomi ja useimmat muut Pohjois-Euroopan maat kannattivat turhaan sellaista muutosta, että councilin kokoa olisi tuntuvasti pienennetty, mutta sille olisi jätetty päätösvaltaa. Suomi istuu edelleen councilin jäsenenä, jollaisena sen konkreettiset vaikutusmahdollisuudet selvinnevät uuden järjestelmän hahmottuessa edelleen.

IPDC:n resurssivaje on luonnollisesti juuri siksi niin valitettava, että tarvetta tukeen on: esimerkiksi vuosina 2003 ja 2004 hakijoita oli reilusti yli 100, ja hakemusten taso on parantunut koko ajan, samoin kuin valmistuneiden projektien arviointi. Ongelmaksi muodostuu käytännössä se, että IPDC pystyy antamaan projekteille vain murto-osan niiden tarvitsemasta tuesta. IPDC:stä on näin ollen tulossa eräänlainen laaduntarkastus- asema: jos projekti läpäisee IPDC:n seulan, se voi turvallisesti jatkaa suunnitteluaan ja etsiä uusia kohteita muilta rahoittajilta IPDC:n rahallisesti vaatimattoman tuen turvin. Vuonna 2004 ohjelma hyväksyi 66 uutta hanketta, valtaosan Afrikkaan. Suuri osa oli ruohonjuuriprojekteja, kylämediaa, naisten ja nuorten aseman vahvistamista koulutuksen kautta ja seminaareja eettisten kysymysten ympärillä.

IFAP

IFAP on kulkenut paljon samantyyppisiä polkuja kuin IPDC. Sen tukea haki vuonna 2004 peräti 502 projektia, joista 24 hyväksyttiin vuodenvaihteessa 2004–05. Tälläkin puolella Afrikka dominoi. Projektit kohdentuvat

paljolti uuden teknologian eettisiin, oikeudellisiin ja sosiaalisiin seurauksiin sekä kirjastojen kohentamisiin. Rahaa oli jaossa 760 000 dollaria ja tuen suuruus projektia kohden on samaa suuruusluokkaa kuin IPDC:nkin. Näillä summilla ei suuria määriä tekniikkaa hankita, mutta toki koulutusta tekniikan vaikutuksiin saadaan järjestettyä.

Unesco on kehittänyt ohjelmien- ja ulkopuolella sellaisia viestinnän tukimuotoja, joiden voisi hyvinkin kuvitella sijoittuvan myös IPDC:n ja IFAP:n sisään, mutta järjestö lähtee edelleen siitä, että ohjelmien projektit käynnistyvät kentältä käsin. Näissä muissa uutuuksissa Unesco on itse ollut aloitteellinen. Vuodenvaihteessa 2004–05 esiteltiin pitkään valmistella ollut multimediapaketti *"Meeting Unmet Need"* (MMTK), joka

on tarkoitettu ohjeistus- ja koulutusaineistoksi ruohonjuuriviestinnässä. Yksi hankkeen aloitteentekijöistä eli OneWorld-järjestelmä ehti jo pikapikaa arvioida sen tarpeellisuuden. Kyselyn mukaan lähes 90 prosenttia käyttäjistä oli havainnut MMTK-kitin hyödylliseksi. Kun aikaisemmin erilaiset ruohonjuuriviestinnässä mukana olleet tekivät omia erillisiä koulutuspakettejaan, saatiin Unescon siipien suojassa nyt syntymään uusi ja parempi koulutuspaketti.

Toinen uutuus on Unesco Audiovisual E-Platform, verkkoon sijoitettu luettelo kehitysmaissa tuotetuista audiovisuaalisista ohjelmista. Se oli huhtikuussa 2005 yksi vetonauloista Cannesin merkittävillä *International Market of Television Programmes* -messuilla (MipTV). E-Platform on puolesta vuodessa saanut yli 1 000 käyt-

täjää, sekä vakiintuneita tv-kanavia että *"Video on Demand"* -palveluita. E-Platformin arvioidaan parantavan olennaisesti kehitysmaissa tehtyjen ohjelmien saatavuutta ja tätä kautta niiden käyttöä kaikkialla maailmassa.

*Unescon IPDC-sivusto
osoitteessa:
www.unesco.org/ipdc*

*Unescon IFAP-sivusto
osoitteessa:
www.unesco.org/ifap*

*"Portti, jolta ei ole paluuta",
Ghana. Orjakaupan uhreiksi
päätyneet ihmiset kerättiin
kuvassa näkyvälle sisäpihal-
le ja ohjattiin portista ran-
nalla odottaviin laivoihin.*

Kuva: Michael Tuite

4. HYÖDYLLISTÄ TIETOA UNESCOSTA JA YHTEYKSIÄ

Unescon tilastoinstituutti UIS

www.uis.unesco.org

Unescon tilastoinstituutti UIS (*Unesco Institute for Statistics*) perustettiin vuonna 1999 Montrealin yliopiston yhteyteen Kanadaan parantamaan järjestön tilastollista kapasiteettia ja vastaamaan jäsenmaiden ja kansainvälisen yhteisön kasvavaan tarpeeseen saada ajantasaista ja luotettavaa tilastotietoa poliittisten päätösten pohjaksi koulutuksen, tieteiden ja teknologian, kulttuurin sekä viestinnän aloilta. Instituutti myös kehittää käsitteellisiä ja metodologisia viitekehyksiä kansainvälisesti vertailukelpoisen tiedon ja indikaattoreiden keräämiseen ja luomiseen.

UIS toimii tärkeänä linkkinä kansainvälisessä tilastotieteellisessä asiantuntijaverkostossa. UIS:n palveluja käyttävät jäsenmaiden lisäksi kansainväliset ja hallitustenväliset järjestöt, kansalaisjärjestöt, yliopistot sekä tutkimusinstituutit. Edellisten joukossa Unescon ohheen mm. Unicef, Maailmanpankki ja OECD.

Suomen Tilastokeskuksen pääjohtaja Heli Jeskanen-Sundström toimii vuodesta 2004 UIS:n hallituksen jäsenenä Unescon pääjohtajan kutsusta.

Tilastoinstituuttia koskevat yleiset tiedustelut voi osoittaa ranskaksi tai englanniksi osoitteeseen information@uis.unesco.org; julkaisuja koskevat osoitteeseen publications@uis.unesco.org, tilastojen käyttöä koskevat pyynnöt osoitteeseen datarequests@uis.unesco.org ja instituutin kirjaston aineistoja osoitteeseen resource-centre@uis.unesco.org.

Unescon painettuun aineistoon liittyviä kyselyjä voi osoittaa lisäksi osoitteeseen i.le-fournis@unesco.org. Radio- ja tv-haastatteluihin liittyen yhteydenotot tulee osoittaa osoitteeseen c.darmouni@unesco.org.

Unescon Bureau for Public Information (BPI)

Internetosoitteesta www.unesco.org/bpi löytyy muun muassa Unescon lehdistöpalvelu BPI:n lehdistötiedotteita, julkaisuja, tapahtumakalentereita.

Suomen maksuosuus ja muu tuki

Suomen jäsenmaksu Unescolle maksetaan opetusministeriön määrärahoista. vuonna 2004 Suomen jäsenmaksuosuus oli 1 347 838 euroa. Maailmanperintörahostolle maksettiin vuosittaista tukea 13 357 euroa. Suomen vapaaehtoinen, ns. budjetin ulkopuolinen tuki Unescolle suoritetaan ulkoasiainministeriön määrärahoista.

Unescon sihteeristö ja harjoittelu Unescossa

Sihteeristöä johtaa pääjohtaja, joka nimittää sihteeristön muun henkilökunnan. Vuonna 1999 kuusivuotiskaudeksi valittu pääjohtaja Koïchiro Matsuura on virkakaudellaan suoraviivaistanut ja keventänyt sihteeristön rakennetta vastaamaan paremmin Unescon ohjelmavaroja. Unescon sihteeristössä ja kentällä työskentelee noin 2 000 henkilöä. Unescon on mahdollista päästä palkattomaan harjoitteluun 1–3 kuukaudeksi (Individual Internships Programme). Harjoittelu on tarkoitettu jatko-opiskelijoille, tutkijoille ja virkamiehille. Hakemuslomakkeen tilausohje löytyy Unescon verkkosivuilta. Lisätietoja Unescon viroista ja harjoittelusta:

www.unesco.org/joining/index.shtml
www.unesco.org/general/eng/about/interne.shtml

Suomalaiset Unescossa

Vuonna 2004 Unescon sihteeristössä ovat työskennelleet Anssi Yli-Hietanen kassanhallinta- ja maksuliikenneosaston päällikkönä (Division of the Comptroller), Katja Konkola henkilöstövirkamiehenä henkilöstöosastolla, Tarja Turtia apulaisohjelmasiantuntijana viestintäsektorilla, Eero Porko hankintavirkamiehenä hallinto-sektorilla, Ulla Kalha apulaisohjelmasiantuntijana kasvatussektorilla, Marjaana Kokkonen ohjelma-asiantuntijana maailmanperintökeskuksessa, Annukka Lipponen apulaisohjelma-asiantuntijana tiedesektorilla, Tove Ekman apulaisasiantuntijana kasvatussektorilla, Julia Korkman apulaisasiantuntijana kasvatussektorilla, Soila Monaco apulaisasiantuntijana henkilöstöosastolla, Pirjo Matero apulaisasiantuntijana tiedesektorilla, Tiina Greggilä-Jouini toimistotyöntekijänä viestintäsektorilla, Antti Kuusi Lähi-idän medianeuvonantajana Unescon Ramallahin toimistossa, Tarja Virtanen viestintäneuvonantajana Unescon New Delhin kenttätöimistössä ja viestintäsektorin alueellisessa toimistossa sekä Katja Frostell Castro johdon assis-

tenttina Unescon tilastoinstituutissa UIS:ssä.

Vuonna 2004 harjoittelijoina Unescon sihteeristössä työskentelevät Lotta Haikkola viestintäsektorilla (5.1.-31.4.), Pia Alilonttinen strategisen suunnittelun toimistossa (1.3.-11.6.) ja yhteiskuntatieteiden sektorilla (1.6.-13.8.), Kerttu Sirviö ulkosuhteiden ja yhteistyön sektorilla (4.10.-31.12.) sekä Lotta Nuotio tiedesektorilla (18.10.-22.12.)

Pysyvä edustusto

Suomen pysyvänä edustajana Unescossa on toiminut suurlähettiläs Esko Hamilo. Edustustossa ovat lisäksi työskennelleet pysyvän edustajan sijaisena ministerineuvos Pia Hillo, sihteeri Marja Richard sekä harjoittelijoina Annikka Lumikari 1.4.-30.6. ja Jenni Tanner 1.9.-30.11.

Töihin Unescoon

Unesco tarjoaa laajan valikoiman työmahdollisuuksia, joihin useimmiten valikoituu asiantuntijoita järjestön päätoimialoilta - kulttuurin, kasvatuksen, tieteiden ja viestinnän aloilta. Työmahdollisuuksia on kuitenkin myös hallinnon, rahoituksen, henkilöstöasioiden ja viestintäteknologian aloilla.

Lisää Unescossa työskentelystä osoitteessa
www.unesco.org/per/

Ajankohtaista ja tulevaa: vuosi 2005

Aichi 2005: YK juhlistaa luonnon viisautta

YK:n paviljonki vuoden 2005 maailmannäyttelyssä (25.3.-25.9.2005) esittelee maailman luonnon ja kulttuurien monimuotoisuutta. Yli 30 YK:n ohjelmaa ja erityisjärjestöä on antanut panoksensa näyttelyyn. Unescolla on näyttelyssä lead agency -rooli. <http://www-2.expo2005.or.jp/en/index.html>

Unesco 60 vuotta

Unescon peruskirjan hyväksymisestä tulee 16.11.2005 kuluneeksi 60 vuotta, minkä kunniaksi Pariisissa järjestetään kansainvälinen tapahtuma yhteistyössä Panthéon-Sorbonnen yliopiston valtiotieteellisen tiedekunnan ja Cambridgen yliopiston historian ja taloustieteen laitoksen kanssa. Tapahtuma on osa laajempaa ohjelmaa, jonka tarkoituksena on edistää Unescon historian, eri aikakausien suuntauksien ja saavutusten kriittistä ja monitieteistä tutkimusta. Tämä Unescon historiaprojektiksi nimetty viisivuotinen ohjelma aloitettiin järjestön pääsihteerin toimesta 30.4.2004. Ohjelman tarkoituksena ei ole tarjota virallisia vastauksia tai lopullisia johtopäätöksiä järjestöstä, vaan sen sisältö määrittyy pitkälti sen mukaan, minkälaisia aloitteita siihen osallistuvilta tahoilta, erityisesti tutkijayhteisöltä, tulee.

Unescon 33. yleiskokous 3.-21.10.2005

2005-2014 – YK:n kestävästä kehitystä edistävän koulutuksen vuosikymmen

Tulevaisuuden haasteista tuskin mikään muu on suurempi ja kriittisempi kuin nykyisten ja tulevien sukupolvien elämänlaadun parantaminen siten, että yhteinen perintömme huomioidaan. Muutos ei ole mahdollista ilman merkittävää koulutuksellista panosta. Kestävästä kehitystä edistävän koulutuksen vuosikymmen haastaa yksittäiset ihmiset ja yhteisöt elinikäiseen hankkeeseen, jonka lähtökohtana on huomisen kuuluminen kaikille.

2005-2015 – Kansainvälinen vuosikymmen "Water for Life" www.un.org/waterforlifedecade

Vuonna 2005 vietetään YK:n julistamaa urheilun ja liikuntakasvatuksen teemavuotta www.un.org/sport2005/

VALTIONEUVOSTON ASETUS

SUOMEN UNESCO-TOIMIKUNNASTA 1262 / 2002

Annettu Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 2002

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty opetusministeriön esittelystä, säädetään 11 päivänä kesäkuuta 1999 annetun perustuslain 119 §:n nojalla:

1 §

Suomen ja Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatusta-, tiede- ja kulttuurijärjestön, jäljempänä Unesco, välisten yhteyksien hoidossa avustaa opetusministeriötä Suomen Unesco-toimikunta, joka toimii Unescon Suomen puolesta 10 päivänä lokakuuta 1956 allekirjoitetun perussäännön mukaisena kansallisena neuvona antavana asiantuntijatoimikuntana ja yhteistoimintaelimenä.

2 §

Unesco-toimikunnan tulee antaa opetusministeriölle ja valtioneuvostolle lausuntoja ja tehdä aloitteita asioista, jotka koskevat:

- 1) toimenpiteitä, jotka aiheutuvat Unescon yleiskokousten ja hallintoelinten sekä Unescon järjestämien kansainvälisten kokousten ja neuvottelujen päätöksistä ja suosituksista Suomessa;
- 2) Unescon toimintaan liittyviä muita laajakantoisia ja periaatteellisia kysymyksiä;
- 3) Suomen edustusta Unescon yleiskokouksissa ja hallintoelimissä sekä sen järjestämissä kokouksissa ja neuvotteluissa;
- 4) muita Unescon toimialoja koskevia kansainvälisen yhteistyön kysymyksiä, jotka opetusministeriö määrää toimikunnan käsiteltäviksi; sekä
- 5) Unescon päämäärien ja toiminnan tunnetuksi tekemistä.

3 §

Unesco-toimikunnan tulee vuosittain tehdä ehdotus toimintasuunnitelmaksi ja antaa kertomus edellisen vuoden toiminnasta.

4 §

Valtioneuvosto kutsuu Unesco-toimikuntaan puheenjohtajan. Lisäksi valtioneuvosto kutsuu toimikuntaan enintään yksitoista muuta jäsentä, joiden tulee edustaa Unescon toiminnan eri aloja.

Toimikunta valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan. Jäsenten lisäksi opetusministeriö kutsuu toimikuntaan, sitä ensin kuultuaan, tarvittavan määrän asiantuntijoita. Opetusministeriön ja ulkoasiainministeriön edustajilla on oikeus olla toimikunnan kokouksissa läsnä ja heillä on niissä puhevalta.

5 §

Unesco-toimikunta kokoontuu kokouksen puheenjohtajan kutsusta ja on päätösvaltainen, kun kokouksen puheenjohtajan lisäksi viisi muuta jäsentä on saapuvilla. Äänestettäessä asiat ratkaistaan yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee kokouksen puheenjohtajan ääni.

6 §

Unesco-toimikunnan puheenjohtajan ja jäsenten toimiaika on neljä kalenterivuotta kerrallaan. Jos puheenjohtaja tai jäsen eroaa kesken toimikauden, kutsuu opetusministeriö hänen tilalleen uuden puheenjohtajan tai jäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

7 §

Unesco-toimikunnan sihteeristötehtävistä vastaa opetusministeriö. Toimikunnan pääsihteerinä toimii opetusministeriön määräämä virkamies, joka hoitaa tehtävää virkatehtävänä.

8 §

Unesco-toimikunta voi asioiden valmistelua varten asettaa työvaliokunnan.

Toimikunta voi järjestäytyä tehtäviensä, Unescon ohjelmien ja toimialojen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla jaostoihin tai työryhmiin, joiden puheenjohtajat toimikunta valitsee. Unesco-toimikunnalla on oikeus käyttää toimikuntaan kuulumattomia asiantuntijoita.

9 §

Unesco-toimikunnan puheenjohtajalle, jäsenille ja sihteerille sekä asiantuntijoille voidaan suorittaa kokouspalkkiota ja matkakustannusten korvausta opetusministeriön määräysten mukaan.

10 §

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003. Tällä asetuksella kumotaan Suomen Unesco-toimikunnasta 11 päivänä maaliskuuta 1966 annettu asetus (163/1966) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Ennen asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 2002

Kulttuuriministeri *Kaarina Dromberg*
Vanhempi hallitussihteeri Fredrik Forsberg

YHTEYSTIEDOT

Suomen Unesco-toimikunta
Opetusministeriö
Kansainvälisten asiain sihteeristö
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO
Puh. 09-160 04, fax 09-1607 6980
Sähköposti: unesco@minedu.fi
<http://www.minedu.fi/opm/unesco>

UNESCO
7, place de Fontenoy
F-75352 Paris 07 SP
fax +33-1-44 49 06 92
<http://www.unesco.org>

DOKUMENTAATIOKESKUKSET

Archives (BSS/AM)

Tel. (33-1) 45 68 19 50/55

E-mail: archives@unesco.org

Costal Areas and Small Islands

Tel. (33-1) 45 68 39 34

E-mail: c.nollet@unesco.org

Communication

Tel. (33-1) 45 68 42 67

E-mail: n.nguyen-van@unesco.org

Culture

Tel. (33-1) 45 68 43 43

E-mail: culture.doc@unesco.org

Education

Tel. (33-1) 45 68 10 29

E-mail: sdi@unesco.org

Information et Informatics

Tel. (33-1) 45 68 55 82

E-mail: g.mensah@unesco.org

Information about Unesco

Tel: (33-1) 45 68 16 81

E-mail: p.morel-vasquez@unesco.org

Library

Tel. (33-1) 45 68 03 56

E-mail: library@unesco.org

MAB - Man and the Biosphere

Tel. (33-1) 45 68 40 59

E-mail: mab@unesco.org

Natural Sciences

Tel. (33-1) 45 68 40 17

E-mail: p.murugaiyan@unesco.org

Oceanography

Tel. (33-1) 45 68 39 82

E-mail: p.boned@unesco.org

Photo Library

Tel. (33-1) 45 68 16 91

E-mail: photobank@unesco.org

Studio Radio-TV, Archives, Audiovisual

Tel. (33-1) 45 68 00 68

E-mail: studio@unesco.org

Social and Human Sciences

Tel. (33-1) 45 68 38 07

E-mail: dare@unesco.org

Statistics

Tel. (1-514) 343- 68 80

E-mail: uis.resource-centre@unesco.org

Hydrology

Tel. (33-1) 45 68 40 04

E-mail: ihp@unesco.org

World Heritage

Tel. (33-1) 45 68 18 76

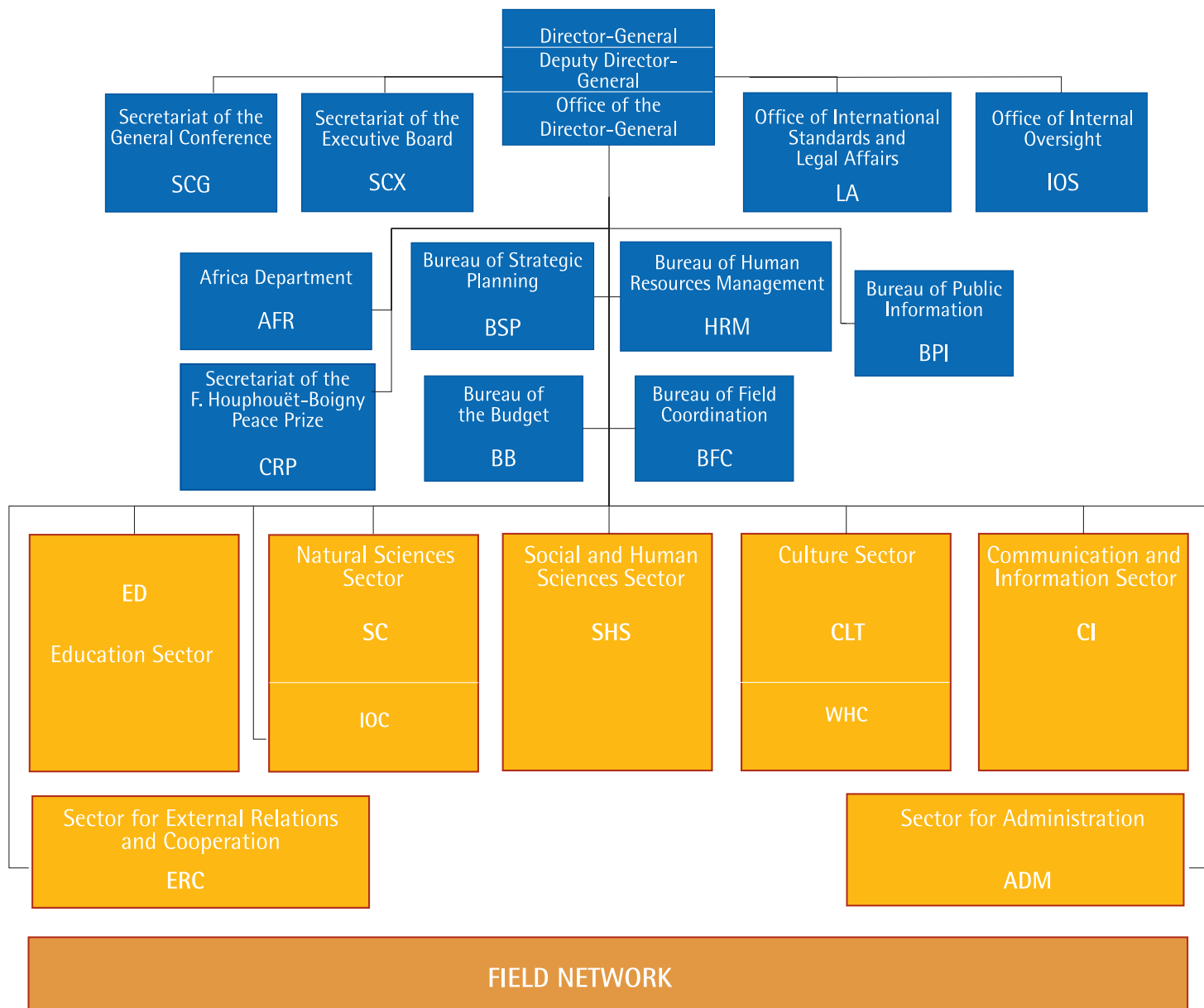
E-mail: wh-info@unesco.org

Youth Coordination

Tel. (33-1) 45 68 16 54

E-mail: ucj@unesco.org

UNESCON SIHTEERISTÖN ORGANISAATIO

Helsinki 2005
Yliopistopaino